

ROMAN

No 5

SISU:

- H Courths-Mahler: Rani amulett.
A Brausewetter: Jääroos
Juhani Aho: Lille-ehes.
Hiina luule.
K. Dsilleja: Waiksetel kallastel
Ed. L. Wöhrmann: Ära sõitle.
Roda Roda: Proua Tarnotzi malekäik.
Hans Gäsken: Lohutus.
Peter Nansen: Laatsaretis.
H. Wühner: Kuuwalgus.
Ottwell Binns: Wiie palmipuu saar.

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK**

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 1 (91) on:

Meil aiaäärne tänavas,
Kui armas oli see,
Kus kasteheinas põlwi
Me lapsed jooksiime.

Õigeld seletusi saatsid:

Tallinnast: O Arbet, I. Arbet, K. Allison, Egon Awendt, K. Adarson, A. Awendt, Herta Armann, Irma Aleksandrowa, Paul Aljas I. Anwelt, E. Arukä, E. Bader, M. Balti, Lilian Eeck, E. Embas, J. Erik R. Esso, E. Emann, Erna Emmar, Alfred Frants, Rudolf Grauen, Aleksander Grünberg Wold Gering, Leonid Grigorjew, F. Gutmann, Em. Gutmann, Aleksander Gald, El. Gutmann, H. Herodes, Feliks Hani, H. Heinbaum, Karl Holmann, H. Hrichson, Helmar Hansen, W. Habak, Karl Holzmeier, Heiswaldt, Ludmilla Jeremin, Arwed Johanson, Ferdinand Idnurm, Erich Johanson, B. Johanson, I. Issajew, Hugo Jürgens, W. Jürisson, H. Jürgens, Elmar Inghland, Harald Inghland, A. Jakowlew, Selma Johanson, A. Johanson, Clemmy Jöbeda, Iwask, Lydia Juhe, A. Inthal, M. Jürsson, Arkadi Jürisson, Walter Johanson, Eug. n Johanson, Erich Kängsepp, M. Killak, H. Kasemets, A. Kändler, Bernhard Kuun, E. Kelmser, Erick Köwa, Artur Kalné, Johannes Krekman, E. Kahnus, Karl Karu, O. Kuulep, Alfred Kuuskmann, T. Kauss, Bruno Kask, Donato Kontsensky, Sonni Kromel, E. Kuiw, K. Kihlefeldt, Endel Kruusberg, Marie Kuhn, Elmar Kallas, E. Kiwistik, Elmar Kukk, M. Koppel, Karl Kreitsmann, Berta Kangro, Egon Kaeli, R. Keldusild, A. ja H. Kägu, A. Koppel, Agnes Kütt, Hans Kippar, Arthur Kask, L. Kask, L. Kreegi, O. Kuulep, M. Kre, A. Kukkur, Luule, Heli Laine, Salme Luuk, A. Luha, A. Leppik, G. Loosberg, Edmund Leiten, Leontine Linda, W. Leiner, A. Luige, Ella Laur, E. Lindwers, A. ma Lipso, A. Luha, Lepman, A. Mesikäpp, Selma Malm, Margot Malm, E. Millifer, Ferd. Martinson, P. Melifer, I. Märkõw, J. Mägi, Elmar Mikita, K. Möttus, Th. Meindok, Edgar Matwerk, Waldõ Mullas, Walter Mister, Erwin Mägi, Erika Mägi Joh. Mannimaa, H. Michelson, H. Masing, I. Nõmmits, Walfried Neumanskraft, Joh. Nugiseks, A. Niglasson, Amanda Neumanskraft, H. Nipmann,

Aug. Ots, Boris Ots, Raimond Patrie, L. Palli, „Puupoiss“ E. Pärn, E. Puustein, W. Pukk, Astrid Paja, Johannes Peetrimägi, H. Peinar, Johannes Peiker, Alise Piillow, Albert Pinn, Johannes Parol, F. Prooso E. Pärn, Oskar Pesmann, J. Peterson, Harald Peterson, Egon Parbo, Max Poolakas, J. ja K. Rääbus, M. Redlich, E. Rabisson, T. Rumm, M. Raudsepp, H. Rapp, G. Rosen'eldt, Mary Rosenstrauch, O. Riesenkaamp, K. Rebane, Lydia Riis, A. Raudsepp, A. Rosenfeldt, C. Suisse, Emilie Semiskar, Alide Sareoks, J. Soo, B. Sild, M. Sorrin, L. Sarja, E. Sepp, Gottlieb Sillam, Roland Simmer, Karl Saarepera, Erik Sitz, Egon Salon, K. Siitam, A. Sukles, Joh. Stranberg, Andrei Stern, M. Steinberg, E. Tamman, Uno Talwik, Oskar Tirmann, A. Tedre, Ilse Tõnisson, Aleks. Tamm, Olga Toom, Emilie Tomson, Alide Trumm, E. Treimann, A. Tonberg, B. Uustalu, Uku, N. Urbanowitsch, Nelly Uhlberg, E. Welberg, A. Wahter, S. Wunder, En'el Wahtrik, E. Waho, P. Weimann, J. Weimann, W. Waho, Aug. Weidenthal, J. Wilmans, R. Waldson, Gladys Walton, Arnold Wain, Walfried Weames, W. Worst, Mihkel Wirbel, L. Wirbel, Feliks Willemson, E. Willenthal, F. Wöhrmann, Julius Weimann, M. Wagiström, L. Weikmann, A. Wälja, C. Wahlmann.

Tartust: B. Awald, A. Allas, M. Braun, O. Dawid, Johannes Ertson, Arnold Eilsen, Aleksander Entson, E. Eilsen, Eilfriede Ehrlich, B. Hermann, Erwin Jerkowitzsch, L. Jõul, K. Jakobson, J. Jõul, F. Jaakson, J. Krootmann, Wanda Kont, Harry Kuhlberg, J. Kõõba, E. Susi, R. Keres, O. Kiwi, T. Kukk, A. Laurits, W. Liid, Oskar Lohk, Hermann Linno, Ed. Luuk, E. Norrak, Nõõp, Felix Oinas, Ed. Pedajas, Heino Parts, Nikolai Pärweots, Anny Pille, A. Puijat, H. Puijat, I. Raig, Arnold Rosenberg, Rud. Rebane, O. Raus, Lembit Susi, Rud. Söber, Al. Sabrak, A. Šulbi, Karl Sule, Leonhard Tobber, E. Tees, Siwlia Tulff, K. Thomson, E. Tiido,

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 Ihk. M. 3500.—	1/4 Ihk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).		Tekstis 50% kallim.
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 5 (95)

Märts 1926

V aastakäik.

Rani amulett.

Salfa kirjniku H. Courths-Mahler'i romaan.

2

„Ja Teie wend töötas seda?“

„Et ema rahustada. Ta rippus ju kõige oma südamega polgu küljes ja muutus õige kofkuhoidlikuks, niipea kui meie oluforra põhjalikult teada sai.“

„Ja kas ta suutis polku jääda?“

„Seni, jah. Ja ta on wirt ning tubli. Usun, see maksaks ta elu, kui ta polgust peaks lahkuma. Ta on läbi ja läbi sõdur.“

„Ja rikas naine? Kas ta teda ei ole leidnud?“

Wetlew naeratus lehwis Freda näost üle.

„Ei. Wäga tõsiselt pole ta seda otsinudli. Tema on, Jumalale tänu, liig uhke ja aus selleks, et raha eest kosida.“

„See on temast wäga ilus. Aga nüüd tean ma ta, armas Freda, kuhu Teie iga kuu ühe osa omast palgast saadate.“

Noor daam punastas äkki.

„Mulle enesele on ju nii wähe tarwis, proua krahwinna, sest mul on Teie armust kõik, mida wajan. Riiete ja wähemate wäljannete jaoks jatkub minu poolesti palgast. Kas pean lastma oma wenda puudust tunda, kui minu käsi nii hästi läib?“

„Ja kui Teile kord enesele hädakapitali waja on, mis siis?“

„Do, siis, võib olla, on jälle Hansul võimalik mind aidata. Tema on mulle lubanud kõik tagasi maksta, niipea kui tal selleks wõi-

masus awaneb. Efti ei tahtnud ta mu, abi vastu wõttagi. Järgnes kõwa wõitlus. Üldse oli temale mõte, et ma teenima pean, hirmus. Tema oleks palju parema meelega näinud, et ma oma isa kaugelt sugulaeste juure oleksin läinud. Aga neil on ise waewalt niipalju kui tarwitawad. Ja mina ei ole küll uhke töötama ja ausalt omale ülespidamist teenima, aga liig uhke armuleiba sööma. Seda ütlesin Hansule ja tema leppis raske südamega. Tema polgus ei tohi muidugi keegi teada, et tal öde on, kes enesele peab leiba teenima. Aga et mul teine nimi on kui Hansul, siis ei saa seda keegi teada. Tema rahustuseks olen talle wabatahtlikult töötanud, et ma ta tarbekorral kui wenna ära saigan, et talle ei tekiks pahandust.“

Mõtiskledes ja sügawa meeleliigutusega watas krahwinna Freda ilusale näole. Milline tore neiu oli see noor daam, kui tõsiselt üllas ja suursüdamlik oma mõtetes ja tunnetes! Nii enesimõistetawalt tõi ta ohwri ohwri järele, nagu ei mõiks see teistli ollagi. See oli krahwinnale südamesse läinud ja ta tundis Freda jutustust luuldes ise oma pooleldinunenud walu minewikust üles kerkiwat. Tema isamaas oli lugu samasugune olnud kui Freda isamaas. Ja see mõte süwendas veel ta poolehoidu ta noore naissekretäri vastu. See näis talle olewat nagu saatuseõde. Ta oli wenna pärast armastuseta abiellunud, ja see noor walget-

werd sale neiu tema ees pidi samuti eluga wõitlema ja sellejuures weel wenda toetama.

Ta tõmbas sügawasti hinge ja lastus ettepoole.

"Armas Freda, nüüd andke mulle kord kätt ja lubage mulle, et Teie oma mennale nüüdsest peale mitte enam oma palgast ei saada rohkem kui siamaani, ka siis, kui mina Teie palka tõstan."

Rohmetult waatas Freda talle olfa.

"Seda luban Teile beameelega, proua krahwinna, sest minu wend rohkem ei wõtakski. Aga mina ei arwesta oma palga kõrgendusega, sest Teie tasute mulle mu waewa isegi juba wäga rikkalikult."

"Seda oskan mina paremini otsustada kui Teie. Nüüdsest peale saate Teie kahetõrde palga, ja mida Teie ei waja, see hoidke häda-krossina alles."

Freda oli otse heitunud ja kahwatas äräwuses. Siis aga tõstis ta krahwinna käe oma huultele.

"Ei — oh ei, proua krahwinna. Seda ei wõi ma wastu wõtta. Teie olete nii hea ja ma tänan Teid südamest! Aga ma ei tahaks wastu wõtta suuremat tasu, kui seda wäärt olen."

Krahwinna naeratas liigutatuna.

"Siis wõite oma palga kõrgenduse mure-tult wastu wõtta, sest Teie olete seda tõesti wäärt."

"Jial ei lõua ma Teid Teie lahkuse ja heiduse eest küllalt tänada, proua krahwinna!"

"Teil pole midagi tarwis tänada — wastu-olfa — mina olen saanud Teie wõlgnikuks. Ma tarwitan Teie kui sekretäri ja seltsimeiu teenistust, aga maksin Teile ainult sekretäri palga — ja sedagi weel wiletsasti. Et seda tasuda, kuna Teie järelastas wistiski wastu ei wõtaks, tahan Teile kinkida selle sõrmuse."

Ta tõmbas oma sõrmest kaunis kalli, briljandi ja rubiiniiga kaunistatud sõrmuse ja pistis selle Freda sõrme. See oli otse juhm.

"Kas tohin ma siis niisuguse kalli kingituse wastu wõtta?" küsis ta tasa.

"Minult tohile seda igatahes, ilma et tarwiseliste häbeneneda. Kandke seda sõrmust tänase tunni mälestuseks. Kui ma seda sõrmust Teie sõrmes näen, siis tahan enesele meele tuletada, et oleme saatuseõed. Teie lugu tuletab mulle meele minu oma min-wikku. Ka mina olen kord oma mennale hidanud ohwrit tooma. Ta on furnud — juba ammu — ärme sellest räägime. Need on libedad mälestused mulle sest ajast, mil ma ise weel waene olin. Nüüd olen ma rikas krahwinna Dorlaga — aga

õnnelik, nii täiest südamest, pole ma tial olnud — ega saagi olema. Kõige parem puudub. Ja minu ees seisab üffil wanadus, kui Teie minust kord lahkute. Sellepärast tahan Teid katsuda kinni hoida nii kaua, kui see wõimalik on. Teie olete mulle armjaks saanud."

Sügawa meeleliigutusega waatas Freda krahwinnale näkku.

"Armas, kallis proua krahwinna!"

See silitas õrnasti Freda kätt, milles kallis sõrmus säras.

"Nüüd aga ärme enam kurbi mälestusi mõlgutame. Waadake ometi, kui ilus see sõrmus Teie ilujas käes wälja näeb!"

"Jah, ta on imetlus, see sõrmus!"

Sel hetkel astus krahwinna toatüdruk nende juure.

"Armuline proua krahwinna, on aeg õhtu-söögiks riietuda."

Krahwinna ajas enda püsti ja waatas käewõrukella.

"Juba nii hilja, Betty? Tõesti. Tulen kohe. Ja — kuulge, Betty, pange mulle minu ehteasjade nimefiri walmis. Kustutan selle sõrmuse, sest ta on nüüd pretii v. Waldau oma."

Toatüdruk tegi knisju.

"Kuidas proua krahwinna käsitwad!"

Ta kadus ja krahwinna tõusis.

"Ma lähen nüüd alla, armas Freda. Lõua juures näeme üksteist jälle. Teie jääte küll weel laewalaele?"

"Weel weerandtunniks, proua krahwinna, kui Teie mind ei waja."

"Ei, ei. Nüüd lasen enesele Bettyl midagi lohiseda. Tema on wistiski jälle kõiksugu laewajaladusi leidnud ja siis pean wait olema, kuni ta mind katsub ilusaks teha. Teil on hea, Freda. Olete kümne minutiga riietatud. Minu aastates kulub selleks enam aega."

Freda naeris kelmikalt.

"Ma ei räägigi enam wastu, proua krahwinna. Teie teate wäga hästi, et Teie weel mingisugust ilustawat kätt ei waja."

Hajameelselt heitis krahwinna käega.

"Arme selle üle waidleme. Soaleti saladused on pühad. Nii siis nägemiseni hiljem!"

Freda wõttis jälle istet, niipea kui üff oli, ja toetas ennast kinnisilmil toolitoele, järele mõteldes praegu möödnud jutuasjamest ja selle tagajärge. Kui tänu-lik oli ta krahwinnale! Mitte ainult palga tõstmise ja kalli kingituse eest, waid kõige pealt selle taktirikka, ülla wiisi eest, milles see kõik talle oli antud.

Nüüd oli ta ühe hoobiga tõusnud paremasse olukorda.

Rõõmasti tõstis ta pea ja filmitšes sõr-
must. Ja rõõmustas. Kui toredasti kallid ki-
wib sirafid!

Mängides sirutas ta kae oma ette päikse
fätte ja filmitšes seda. See oli ilus pilt.

Seda näis ka üks teine filmapaar näge-
wat. Freda kaele langes äkki wari, ja kui
neiu kae ruttu tagasi tõmbas ja üles waatas,
seisid noorem herradest, kes reelingu ääres seis-
nud, tema ees.

Mees waatas oma julgete, wõitmisõhmu-
liffude filmadega naeratades neiu peale alla,
tergitas pikkamisi kübarat ja kummardas.

Uhke, tõrjuwa pilguga waatas neiu temale
näkku, ilma et teretuse peale oleks wastanud.
Selles teretuses peitus tingimata aupakkumatu
sõprusawaldus ja sellepärast jättis neiu selle
rahulikult ja uhkesti tähelepanemata. Ja pika-
misi lüks noor herra temast siis mööda. Kum-
maline naeratus mängis ta huulte ümber.
See wäike selfineiu tahtis enesele heameelega
suure daami ilme anda, mõttes ta. Kui ta ei
oleks nii pagana ilus, ta ei näeks waenagi.
Alga neiu kuldjuntšed, weetlew kasw ja ilusad
filmad olid juba waewa wäärt. Dien juba tei-
figi kindlust wõinud. Soodsa piiramise järele
— küll ta juba alla annab. Eriti waja lähemat
tutwust. See sobib kõige paremint, kui ennast
perenaisele esitatakse. See krahwinna Dorlaga
näib päris elulustill olewat ja saab siis ka
wastu tulema. Nii siis waja tallaletungimisele
asuda.

Freda oli, kui mees eemaldus, tufaselt
oma ette wahhinud.

Siis nägi ta jälle eemal reelingu ääres wa-
nemat herrat. Nägi, kuidas see wihaselt teisele
järele waatas ja ta oisastele kerge wihapuna
kerkis.

See oli ta südamele armas. — Fredale
meeldis, et ta seda üksluiselt ja rahulikult ei
sallinud, kuidas ta saatja pealetikujaks sai.

Ta ajas enda sirgeks ja läks teisele järele.
Ja kui ta sellejuures Fredast mööbus, tergitas
ta kübarat sügawa, aupalliku kummardusega,
milles tingimata peitus sõnatu andekspalumine
wenna üleannetuse eest.

Fredale tõusis weri palgesse, aga uhke,
terge peanokutamisega tänas ta ometi teretuse
eest. Ja kui mõdras seda nägi, tuli ta silma-
desse äkki nagu palaw rõõmuläige.

Et neiu tema wenna — see oli tõesti tema
wend — teretuse oli wastamata jätnud, seda
oli ta märganud.

Ja nüüd rõõmustas ta, et neiu temale ta
aupalliku kummarduse wastuse läbi mõista
andis, et ta selle andekspalumisest oli aru saa-
nud. Ta pidas neiu wastuterwitust nagu lu-

gupidamise awalduseks, kuigi ta, samuti kui ta
wend, teadis, et neiu ainult krahwinna Dor-
laga selfineiu oli. Seda oli ta wend kaptenilt
kuulnud.

Põksuwal põuel waatas Freda pikale, sa-
ledale mehele järele. Ometi ei teadnud ta dieti,
kas ta digesti toiminud, kui ta mehe terwise
wastu wõttis, pärast ta wenna terwist wastu
wõtmata jätmist. Ja ometi oli tal kindel tunne,
et selle mehe terwitust ei wõinud wastamata
jätta. Kui mees ta filmitš kadus, ohkas ta ja
lastus jälle tooli toe najale.

Ja siis märkas ta, kuidas Rohapetta radšha
Gunares oma abikaasa ja saatkonna selfis ka
minema hakkas.

Eimesena sammus radšha uhke, kuningliku
kehahoiuga temast mööda. Raks teenrit, sa-
muti India riietuses ja peaaegu sama uhkesti
riietatud kui tema, järgnesid talle jalamaid.
Mõni minut hiljem järgnes würstinna, nagu
alati paks loor näo ees, ja tema ümber terwe
kari nais- ja meesteinjaid. Tema taga pare-
mal ja pahemal pool sammusid kojadaamid,
kel samuti paks loor ees.

Kui würstinna Fredast mööbus, peatus ta
jalg filmapilgu, ja ta waatas noore daami poole.
Ta tõstis kae nagu tummaks teretuseks ja tegi
liigutuse, nagu oleks tahtnud Freda tähelepanu
äratada. Freda tõusis tahtmatuna ja wastas
tumma teretuse peale sügawa kummardusega.
Ja siis kuulis ta üsna selgesti tawast, õnneliku
naeru würstinna loori tagast ja nagu pooleldi-
sumbutatud hääet.

Freda lohmetas.

Kas oli ta efsinud, wõi oli würstinna
tõesti ütelnud „Freda!“ Ei, ei, see pidi
olema pettumus. Kuidas wõis würstinna selle
peale tulla?

Ja nüüd oli würstinna juba mööda sam-
munud. Freda waatas talle mõtiskledes järele.
Milline huwi oli würstinna tema wastu? Ja
jälle tuletasid würstinna kõnnat ja kehahoid
talle meele ta pensionisõbranna Maud Reab-
fortti.

Ilta weel selle haruldase teretuse peale
mõeldes, oli Freda jälle istet wõtnud.

Mööbusid mõned minutid. Laewalagi lüh-
jenes ilka enam, sest poole tunni pärast algas
lõunapööt.

Ätitselt kerkis Freda ette üks India nais-
teenija. Kuulmatuit oli ta oma pehmeil san-
daalil lähenenud. Tal oli kimp wõõralaadi-
list, magusasti lõhnawaid lilleid kases ja ta
kummardas Freda ees wiisakalt.

„Tema kõrgus rani Suleth saadab miš
sahibile need lilleid.“

Kohmetult raputas Freda pead nende sõnade peale, mis Inglise keeles öeldud.

„Wististki effite! Need lilled ei ole wististki mitte mulle määratud,“ wastas ta samuti Inglise keeles.

„Tema kõrgus saadab need lilled kuldjuustega miß sahibile — miß sahiv Freda von Waldbaule,“ jätkas teenija.

Wiimistades mõttis Freda lilled wastu.

„Freda von Waldau on küll minu nimi. Ja nii ei wõi effitus mõimalik olla. Palun, ütlege tema kõrgusele, et ma need lilled rani Suleih mälestuseks alles hoian ja temale kõige õnne soowin, kuigi ma ei tea, millega ma selle lõhnawa kingituse olen ära teeninud.“

Naisteenija kummardas.

„Tema kõrgus rani Suleih on tark kääkijanna; ütlen temale kõik.“

Ta lahkus ruttu, nagu oleks ta kartnud järgnemaid küsimusi.

Freda waatas alla lilledele ja hingas nende õhku. Kui kummaline, et see rani Suleih tema nime teadis ja talle lilled saatis! Kuidagi wiisi wõis ta äratanud olla tema huwi. Rahtlemata küll sellepärast, et temalgi olid kuldjuulised!

Kui würstlinna nimi ei oleks olnud Suleih, oleks Freda tõesti mõtte peale tulnud, et ta wõiks olla Maud Readfort, ühe waeseksjäänud Inglise lordi tütar.

Uga see ei wõi ju mõimalik olla, mõtles Freda ja tõrjus need mõtted eemale. Ta tahtis sest wäiksest wahetuhtumiseft enesele rõõmu ammutada.

Sest päewast saadik teretas rani Suleih teda iga wastutuleku puhul nähtawa peanokutamiseega. Uga fogu reift kestel ei juhtunud, et nad üksteisega oleksid mõne sõna wahetunud.

Lähemal päewal teretas ta radsha Gunares Fredat oma ühe peanokutamiseega, arwatawasti abitaasa soowitusel.

Krahwinna Dorlaga oli huwitatult kuulnud Freda teadet würstlinna lilleterwituse suhtes ja nägi heameelega, et würslik paar tema seltsineiu teretas. Pealegi kadestaks Fredat nende teretuste pärast kõik laemalwiibijad. Teda imestati, nagu oleks ta mõni India printseis, kes warjunime all reisib, sest mitdu hoibus radsha ühes abitaasaga kõigist kaugel. Ainult ühe herraga ajas radsha mõnikord pikemat juttu, kui ta üksi oli, see oli wanem neist wendadest, kes Freda wastu huwi tundsid.

Kui Freda sel päewal, mil ta rani Suleih kääst lilleterwituse saanud, krahwinnaga laual kofku sai, ütles see temale poolwaljuit:

„Need teatud herrad on tõesti wennad ja ta sakslased, nagu arwastime. Neil on minu

imestuseks üsna lihtsad kodanlised nimed, Gerhard ja Viktor Ruden. Wanema nimi on Gerhard. Dießin neid tingimata arwanud aristokraatideks. Ja wanem ongi tingimata, hoolimata oma kodanlisest nimest, aadelinimene selle sõna paremas mõttes. Selle eest paneßin kää tulle. Laitmatud on mitte üksi ta komeß, waid kõiges, mis ta teeb, on ta ülla olefuga.“

Freda tundis krahwinna kiitwaid sõnu kuuldes põues põßsumist. Nii siis Gerhard Ruden oli see mees, kelle nägemine talle were südamesse tõmbas. Mis tähendas temale nimi? Nimi on tähi puru, mõtles ta. Uga talle oli ometi armas, et ta temale nüüd wõis mingi fuguße nime anda oma südamess, kui saatus nad juba ammu üksteisest oli lahutanud.

„Wõib olla, et ta on ohwitser,“ wastas ta krahwinnale.

See raputas pead.

„Ei, wanem ei ole kindlasti mitte ohwitser, selleks on mul hea pill. Küll aga wõiks feda olla noorem. Nähtawasti ei tea keegi siin laewal, mis seisuseft ta on. Rapten armas, et Gerhard Ruden on mõni Saksa wabrikant. Mina feda lihtsalt ei usu.“

Freda naeris.

„Miks mitte? Mina tunnen wäga üllaid ja elegantseid Saksa wabrikante.“

„Wõib olla, aga selle Gerhard Rudeni tagast otsin ma kord juba midagi iseäralikku ja ta suurt. Pealegi peawad need herrad wähemalt wäga rikkad olema, sest nad elawad kõige kallimates luksuskajutites. Te näete, armas Freda, mina olen põhjalikult informeeritud,“ lõpetas krahwinna soojasti.

„Need herrad wõiwad uhled olla huwi peale, mis Teie neilt wälja pigistate, proua krahwinna.“

„Oo, see huwi käib ainult Gerhard Rudeni kohta, mitte aga ta wenna Viktori kohta, feda ma arwan wiletsaks hurdaks ja kes mind ainult selleks suhtes pahandawalt huwitab, et ta Teile ennaft wägisti peale topib.“

Sreega oli see teem effoisa lõpetatud.

Daamid olid sõbaisaalis oma kohtadele istunud. Sõbdi suuremate ja wähemate laudade juures, selle järele, kuidas mõni seltskond kogus.

India würstipaar oma saatkonnaga ei sõnub siin suures saalis. Nad sõid eraldi omas toas, kuhu wõõrad ei puutunud.

Krahwinna Dorlaga ja Freda istusid ühe wäikse ümarguse kõrwallawa juures, ja nende lähedal sõid wennad Rudenid, ellseft saadik suuremas seltskonnas, kellega Viktor wenna oli tutwustanud.

Viktor Ruden katsus jällegi Freda tähelepanu enesele tõmmata ja ta filmis peitus ootam rahutus, nagu oleks tal midagi tšääraltliku ees.

Pärast sõdmist selgus Fredale see rahutuse ilme ta näol. Kuna krahwinna loewafael puhkas, läks Freda oma kajutisse raamatut tooma. Seal nägi ta oma imestujeks suure lillekimbu, nagu neid laewa lillekioskist võib osta, waasis, ja lillede wahel peitus waite kirjast ümbrist.

Freda uskus, et see tähelepanu jälle rani Suleih poolt tuleb, ja mõttis ümbrist pead raputades kätte. Selles peitus nimekaart, ja Freda ehmatas, kui nime luges: "Viktor Ruden" — ei muud midagi kui see nimi, ja tagaküljel seisis:

"Kõrgesti austatatud preili!

Need lilled peawad paluma inimese eest, kellest Te siamaant julmilt pole hoolinud. Teie teeksite mu õnnelikuks, kui teataksite, milal ja kus me mõikime westiemiseks kohata. Mina igatsen seda filmapilku ja juudlen juba ette tänulikult Teie waikneid läsi. Wastuse mõite anda stewardessile, kes selle mulle peene-tundeliselt kätte toimetab. Teie alandlik

Viktor Ruden."

Hele wihapuna tõusis Freda näole. Ta rebis kaardi kairi ja wistas ühik põlglikult paberikormi. Mutsunud stewardessi, ütles ta waidalt:

"Palun, wilge need lilled siit wälja. Kõhe. Mina ei soowi neid omaist kajutist leida."

Stewardessi mõttis lilled ükskõiksest kätte.

"Siis pole ka wastust kirjale waja?" küsis ta. Freda tähendas uhkest paberikormile.

"Pole waja muud wastust, kui seda, et ma niisugust tülitamist ei jalli."

Stewardessi nokutas pead.

"Seda armastin lohe, armuline preili."

"Siis ei oleks Te pidanud seda tegema."

"Ma pean tegema, mis kästakse."

"Hea küll, siis tehke ka, mis mina kästin."

"See sünnib."

Ja stewardessi kadus lilledega.

Freda awas aina, et lillede lõhngi lahutus, ja lahutus siis, raamat käes, kajutist.

* * *

Järgmise päewa hommikupoolel olid Fredal mõned kirjad kirjutada. Need kirjutas ta kirjutas, kus ta sel ajal peaaegu üht wiibis.

Saades walmis, läks ta laewa aele krahwinna otsima, nagu see oli kogu räägitud.

Lähenedes kohale, kus ta teadis olewat krahwinna, nägi ta oma imestujeks wennaheid Rudenid ja kapteni tema seltsis. Ta ei olnud krahwinnale weel midagi ütelnud Viktor Ru-

deni lilledest ja kirjast ja et olnud ka weel eneses selgusele jõudnud, kas talle seda üldse ütelda.

Viktor Rudenilt ei olnud stewardessi poolt teatud ebadnneistus weel sugugi julgust rõõminud. Ta katsus nüüd mõnel teisel teel Fredaga ühendust otsida, ja nimelt krahwinna wahesõituse kaudu. Tema oli kapteni palunud ennast ja wenda krahwinnale esitada.

Kuna krahwinna Dorlaga eelmisel päewal kapteni hurnitusega oli teatid pärinud wendade kohta, siis armas kapten selle ka krahwinnale kajuliku olewat, kui ta nendega tutwuse sobitaks.

Ja see oli nüüd sündinud.

"Me kuulsime, armulise krahwinna, et olete Saksa suguõde, ja palusime herra kapteni, meid Teile esitleda," oli Viktor Ruden armastuswäärse truusüdamlikusega ütelnud.

Krahwinna oli küll aimanud, et sellele noorele mehele tutwus Fredaga tähtsam oli kui temaga, ja rõõmustas nüüd juba ta siisefukturnise üle. Aga ta teretas herrasid waga armastuswääriliselt ja palus neid istet mõtta. Viktor Ruden ootas juba karsitult Fredat, põnewuses olles, kuidas see tema wastu saab olema.

"Nüüd ei saa ta minust enam üle waadata, kuna ta perenaine minuga läbi käib. Selle asja tegin waga peenelt," mõttes ta enesega rahul olles.

Nüüd algas õige elaw westlemine krahwinna ja herrade wahel, ja kapteni mõttis sellest osa. Sellejuures märkas krahwinna, et Gerhard Ruden waga tark, waimukas ja talukas mees oli, kel oli lai pilk ja selge, teraw otjus ning kelle meelus tõesti pidi olema üllas.

Tema wääril õigupärast aadelinime," mõttes ta naeratades.

Viktor Ruden ei näidanud ka sugugi olewat nii paha, kui ta arwanud. Ta näis olewat heasüdamlik ja westles õige lõbusasti.

Nii leidis Freda krahwinna weel elawas jutus herradega, ja Viktor mõidurõõmustas, nähes Freda näol kohmetust, et ta nüüd temaga ometi pidi juttu westma.

Krahwinna esitles wennad ise oma noorele naissekretärile kui juguwennad.

Freda kummardas wiisakalt Gerhardi ja õige tagasihoidlikult Viktori ees.

"Preili von Waldau."

Nii oli krahwinna oma sekretäri nimetanud, ilma muud juure lisamata. Ja ta tundis waikselt lõbu selle üle, milline wahel oli olnud teretuse wahel, mis wendadele osaks sai.

"Herra leitnant Ruden on mulle praegu teatanud, armas Freda, et homme õhtul laewas suur tantsupidu toime pannakse," ütles ta.

Freda pööras, Viktori asemel, nagu see oodanud, kapteni poole.

"Teie kannate oma reisirijate ajaviite eest hoolt, herra kapten."

See kummardas.

"Peab ju midagi tegema, et reisirijate mälestuses püsida, armuline peili."

"Sellest ei saa puudust olema, herra kapten."

"Do, weaksin heameelega kihla, et minu juba olete unustanud, kui nädal aega laewalt ära olete."

Neid sõnu üteldes waatas ta meeldiva naeratuks ilusale nelunäole.

Weetlew kelmus lehmis Freda suu ümber ja see naeratus wõlus Gerhard Rudeni ning äratas ta wenna südames veel tormilikuma tha lähema tutwuse järele selle neiega.

"Nii kergemeelse ei peaks Teie kihla wadama, herra kapten. Te wõksite selle kaotada."

"Mis ma teeksin lõbuga, armuline preili."

Warsti sellejärele lahkus kapten.

"Jätan daamid suguwendade seltsi, armulitem krahwinna," ütles ta ja ruttas eemale.

"Kas me ei eksita?" küsis Gerhard Ruden rahulikult ja üllal wiisil.

"Mitte sugugi," wastas krahwinna armastuswääriliselt ja tõmbas Freda oma kõrwale tugitoolile.

"Teil on ka kawatus, armuline proua, Saksamaale tagasi reisirida?" küsis Viktor.

"Ei, herra leitnant, tahame enne veel mõne kuu wiibida Indias ja siis wõib olla veel Egiptuses käia. Alles jõuluks sõidame Saksamaale tagasi. Siis aga ka kindlasti. Preili von Waldau ei taha jõuluid enam wõõral maal pühitseda."

"Kas olete seda ford juba teinud, armuline preili?" küsis Gerhard oma sooja häälega.

Freda waatas talle näkku.

"Jah — kaksforda juba."

"Niikaua oleme juba reisil," tähendas krahwinna ja jutustas reisirist, mis neil selja taga.

Viktor Ruden oskas oma pettumust wäga wägesti warjata. Tema oli lootnud, et koduteel Fredaga saab lõbutsema. Nüüd kuulis ta lahetsusega, et daamid juba Raskuttas maabusid.

Ka Gerhard Ruden oli pettunud, aga ta ei lastnud seda kuidagi märgata.

"Teie tahate siis Raskuttas laewast lahkuda?" küsis ta ainult wiisakalt.

"Jah."

"Kui kahju — olin lootnud, et daamid kogu reisi meiega koos teewad," ütles Viktor, Fredale mõitjapiilk heites.

"Noh, sellest saate juba üle, kui me Teist Raskuttas lahkume, herra leitnant."

"Teie tahate pikema ajaks Indiasse jääda, armuline proua?" küsis Gerhard.

"Jah. Raskuttast reisirime efiti Nõhja-Indiasse — kuni Luknowi. Seal külastan üht tutawat perekonda. Siis sõidame Indiasst risti ja pikuti läbi kuni Dõuna-Indiani. Siis läheme kas Madrases wõi ka Bombeys jälle laemale. Igatahes olen ma India jaoks määranud neli wõi wiis kuud. Sest Indiat on mulle eriti kiidetud."

Gerhard oli tähepanelikult kuulanud, kuna Viktor Freda wõlumuise waatlemisele andus ja tema tähelepanu püüdis kütkestada.

"Teie ei saa pettuma, mu daamid," ütles Gerhard. Minu wend ja mina wiibisime Indias enne Hiinasse ja Jaapanisse minekut kaks kuud ja waatlesime seda imemaad nii põhjalikult, kui see selle lühitese aja jooksul wõimalik oli. Aga meil on wähe aega. Urge jätke, kui Teil aega on, wõib olla Madrasest seitsekümend penikoormat kaugelseiswat Nohapetta wüstitloksi waatamata. Seisab maestikult imeilusalt kohal ja kaunis kõrgel merepinna. Oh! on seal wõrreldeks legendisõhuga imepuhas. Nohapetta radika wiibib ju meiega siin laewas ühes oma abilaasaga, kes pealegi inglanna on."

Suwitusega kuulasid seda daamid.

"Nadsha wüstitloksi nimi on siis Nohapetta?" küsis krahwinna. "Ja teie usute, et see reis tasuw on?"

"Wäga. Ja kui Te aega nii oskaksite jao-
tada, et umbes kolme kuu pärast Nohapettas olete, siis oleks Teil wõimalus suurt India pulmapidu näha. Nadsha paneb sel ajal mehele oma noore õe, kümneaastase tütarlapse, nimelt ühele teisele radshale. Ja niisugustel juhustel peetakse pulmad suure toredufega. Nohapetta wüstitloksas saab see toreduš o'ema otse muinasjutulik, nagu muinasjutt tuhatühetsõõst."

Krahwinna waatas Fredale.

"Noh, armas Freda, sellest ei wõi me ometi ilma jääda. Kas aga meid ka lähedale lastakse?"

"Niipalju kui mina tean, ei olda sel puhul kutsega kokkuhoitud. Kui aga kellegil mingisugused sõdemed on, siis pole raske seda omada. Nii kinnised kui India kobjad muutdu ka on, niisugustel puhkudel armastawad nad suure toredufega awalikult esineda."

Krahwinna nokutas tänades pead.

"Igatahes tänan ma Teid selle juhatusje eest." Gerhard kummardas wiisakalt

"Seisan heameelega Teie teenistuses, armulitem krahwinna."

Küsidest flmittes teda krahwinna.

„Kust see tuleb, et seda asja nii täpselt tunnete?“

Gerhard Ruden naeratas peenelt.

„Kerge seletada. Radsha Gunares jutustas mulle ise, et ta kolme kuu pärast, kui tähed noorpaarile soodsad on, oma õe tahab mehele panna.“

„Kuidas, Teie rääkisite tema enesega?“ küsis krahwinna.

„Jah,“ vastas Gerhard.

„Ja minu arust näis see olevat mõimatu, et keegi sellest müürist, mis ta enese ja oma abikaasa ümber ehitanud, juudaks läbi tungida.“

Gerhard naeratas.

„Abikaasa juuresolekul on radsha tõesti ligiäämatu ja mitte kellelegi rääkida. Deidafse, ta olla armulade iga pilgu peale, mis ta abikaasa loorile langub. Aga kui ta üksi on, siis julgen temale juba läheneda. Olen tema juures käinud ka Rohapetta loosis.“

„Ja Teie saite pikema jututa tema ette?“

„Radsha on Inglismaal ja Saksamaal üli-kooldes õppinud, on tark euroopalikult haritud ja armastusvääriline inimene. Ja — ma olin temaga juba Saksamaal tuttavaks saanud. Tema oli lahkus mind meele tuletada, kui ma Royapettas tema jutule saada soovisin. Ja tootord kuulsin ma ka, et tal nõu oli abikaasa seltsis Jaapanisje reisi, sest et ta abikaasa seda maad soovis näha. Suhuslikult saime siin laemal jälle ko ku ja mõnikord, kui ta üksi on, algab ta minuga juttu.“

„Etis on meil mõib olla ometi lootust pulmapidustustele pääfeda.“

„Parajal hetkel mõin ma seda ju radshalt küsida, armuline proua,“ vastas Gerhard Ruden.

„See oleks Teie poolt suur lahtus.“

Rad westiesid neljast samal torgel toonil edasi. Kirjeldasid üksiktele oma reisiilmuheid ja rääkisid põhjamaa metladest ja nende wolumusest.

Sel ajal läks neist radsha Gunares mööda, taks teenrit kannul. Ta teretas Gerhard Rudenit oma uhke pea lahke nokutamisega ja kummardas siis ka Freda ees.

See punastas äkki selle teretuse pärast, ja krahwinna nokkis teda pisut ja jutustas wendadele wüstinna kummalistest hurwist Freda wastu ja ta illekimbust.

„Rani Suleth on ühe waeseksjäänud Inglise lordi tütar. Ta wiibis pärast isa surma pikemat aega Indias oma wenna juures ja sai sellejuures tuttawaks radsha Gunaresiga. Sest on saanud armastusabielu selle sõna parimas mõttes. Nii radsha kui tema abikaasa on waimlikult kõrgel seiswad inimesed. Ja radshal on ainult see üks proua ja ta ei wõta tial teist tema kõrwale, kuigi see selle maa kom-

metele wastaks. Selle tingimuse on noor wüstinna enne pulmi teinud.“

Nii teatas Gerhard Ruden.

Naeratades filmitse krahwinna Fredat.

„Nüüd olete küll rahustatud selle rani jaatuse suhtes, armas Freda?“

See nokkatas naeratades pead.

„Jah, proua krahwinna.“

„Kas olite siis wüstinna laatusse pärast mures, armuline preili?“ küsis Gerhard.

Freda waatas temale oma ilusate filmadega lahkesti nätku ja punastas.

„Mul oli temast kahju kõigist hiilgusest hoolimata, et ta pidi maha jätma oma kodumaa, ja ma kartsin, et ta oma mehe armastust teiste naistega peab jagama.“

„Kas on see Teie armates siis nii hirmus, armuline preili?“ wistas Wiktor Ruden wabele.

Uhesti ja jahedalt waatas neiu temale.

„Wabaherrade von Waldaude wapikiri on: „Kõib wõi ei midagi.“ Wõib olla, et see mul sellepärast siis weres seisab,“ vastas ta rahulikult.

Wiktor Ruden keerutas oma wäikseid wurrusid.

„Ma oma rõõmu ei jaga, ütleb printsesse Eboi don Carloses,“ naljatas ta.

Freda peatas oma wihu pilgu temal.

„Kui mina abielus o'eksin, ei jagaks ma rõõmu ja muret kellegagi. Wõlemad nõualsin ma õigusega enesele.“

„Aga Teie annaksite ka oma abikaasale sama õiguse, eks?“ küsis Gerhard Ruden, tõsiselt neiuile filma waadates.

„See on enesestmõistet, herra Ruden. Kes kõil nõuab, peab ka kõil andma.“

Gerhard kummardas.

„See on ka minu arwamine.“

„Inimesed on, Jumalale tänu, mitmesugused; mina radsha Gunarese asemel et oleks mitte loobunud mitut naist pidada,“ naljatas Wiktor Ruden üleannetult.

Krahwinna filmitse teda pillawalt.

„Uusun, Teie kujutate enesele seda lõbusamaks, kui see tõesti on.“

„Wõimalik, armuline krahwinna, aga mina olen üks neist inimestest, kes oma sõrme põhjalikult peawad ära põletama, enne kui leegi puutumata jätawad.“

Freda oli jälle Gerhard Rudenit poole pöörnud.

„Wabandage, kui Teist midagi küsin. Teie rääkisite, rani Suleth olla ühe Inglise lordi tütar. Ja Teie näikie radsha ja tema abikaasa suhtes olevat informeeritud. Kas wõite mulle wabest ütelda nime, mida rani neiuana kandis? Ta tuletab mulle elawalt meele äht noort ing-

lannat, kes minu pensjontöbranna oli. Ja rani huwi minu wastu on nii kummaline, et juba olen mõttele tn'nud, et tema see mõiks olla, sest tal on samasugused juuksed ja ka oma liigutuste ja kõnnaku poolest tuletab ta mulle teda meele."

"Paraku ei tea ma Teie rani nelunime mitte üteida."

"Moore inglanna nimi oli Maud Readfort. Rani nimi on aga Suleih. See ei lähe koiu."

"Aga ei idenda ka midagi, mu armuline preili. Mistiksti sai rani nime Suleih alles laulatuse puhul. See poleks üfsik juhus, kui soowite, küsin soodsal puhul radshalt, kas ta proua nimi enne pulmi ei olnud Maud Readfort. Pean muudugi ettevaatlik olema, sest nagu juba ütlesin, on radsha põlewalt armukade."

Frede tõstis heituses läe.

"Oh ei, mina ei taha Jumala eest mitte, et Teie enesele pahandusi tõmbate."

Gerhard naeratas. See oli pehme, hea naeratus, mis neiule südamesse läks.

"Olge mureta, ma küsin seda ainult, kui pahandust karta pole, ja toonitan, et selle küsimuse ainult ühe daami huvides esitan. Sgatahes on ju võimalik, et Teie oletus tinnituse leiab."

"Ütelge mulle ainult, kas siis radshale tahtust ei tehtud, kui ta tahtis Inglise lorditart kostida?" pööras krahwinna Gerhard Rudeni poole.

"Do, niipalju kui mina tean, on mõlemal pool palju tahtinust olnud. Aga nende suur ja tugew armastus on need kõik ära wõitnud!"

"Kadestamise wäärilised inimesed!" ütles krahwinna tase ja mõtiskledes.

"Jah, kadestamise wäärt on nii armastada ja armastatud olla," wastas Gerhard Ruden ja ta pill wiibis nagu ennast unustades Frede puhtal, armjal näol. Frede ei waadanud üles, aga ta tundis instinktiivselt Rudeni pillu ja punastas.

Natukesel aja pärast leidis Gerhard sündsaks lahtuda. Tema ei tahtnud tüüdata. Sellepärast tõusis ta ja jättis daamid jumalaga. Wiktoreile ei jäänud muud üle kui sedasama teha. Wõitja näol palus ta Fredalt juba nüüd homiseks ühe tantju. Aga neiu wastas jahedasti:

"Ma ei tea weel, kas üldse tantsin, ei wõi siis juba nüüd kohustusi oma peale wõtta."

Nende sõnade puhul waatas Frede juhuslikult Gerhardile silma ja heitus ära ees, mis seal järsku hehkima löi.

Nähtawasti rõõmustas ta, et Frede ta wenna oli tagasi läkanud. Ja see rõõmustas ka krahwinnat. Kui ta ka Wiktorit lähemalt

tundma õppides, seda enam endiselt mittemeelebiwa ei leidnud olemat. oli ta ometi nõus, et ta oma jultumuse eest hea peapesu sai.

Wahkesti andis ta lahtujatele oma käe suudlemiseks.

Wittor läks alla billardisaali ja Gerhard tahtis enne jõmist laewalael weel jalutuskäiku teha.

Frede ja krahwinna waatasid talle järele. Ja märkasid, et radsha, kui Gerhard tema lähedale jõudis, tõusis ja tema juure astus. Silmanähtawalt westlesid nad õige elawalt ja jalutasid ise edasi-tagasi. Kuna wärstina ülewäl ei olnud, oli radsha õige elaw, kuigi ta kõnnat uhkels jät.

Aga Gerhard Ruden ei näinud sugugi wähem uhke ja ülloas olemat, wähemalt punbus ta olekus igasugune alistus.

Krahwinna tõmbas sügawasti hinge, nagu oleks ta pikema mõttekäigu lõpule jõudnud.

"See herra Gerhard Ruden on imponeeriw isik, nii et ma seda ta lihtsa nimega ei saa sõlmida. Mis arwate Teie sellest, armas Frede?"

"Arwan sedasama, proua krahwinna, et ta enam on kui näidata tahab. Sgatahes on ta herrasmees."

Krahwinna nokutas pead.

"See on kindel! Pealegi waatas ta Teie pealt waewalt kõrwale. Näib, et olete tema peale sügawa mulje awaldanud."

Frede punastas.

"See on küll esitus."

"Ei, ei, mul on olnud alati terawad silmad. Nähtawasti on Teie wõlumus mõlemale wennale kardetaw olnud. Moorem küll murtud südamega ei sure, kui märkab, et tal Teie juures õnne ei ole, aga wanem —"

"Do — see mistiksti ka mitte," tõrjus Frede ruttu. "See on ainult üksna mööduw humori, mis temas olen äratanud!"

"Koh, minugipärast. Hoidke aga oma südan, et Te teda ei jäta aurikule, kui me kaluttas maabume."

Frede surus kerge ärewuse, mis teda walda, maha.

"Pole hädaohlik!"

"Seda parem! Kui mina Teie ka südamest head, õnnelikku abielu soowin, ometi oleks mul kahju, kui enese mõneste wäljawaateta kalduwuse kaotaksite. Peale selle olen nii omakasupüüdlis, et soowin, et Teie minust weel mitte wäga ruttu ei lahkuks."

Kerge ohlega ja alistuwa naeratuslega raputas Frede pead.

(Järgneb).

Jääroos.

Saksa kirjanik Artur Brausewetter.

1

„Palugu ta nagu Pauline,“ ütles proua Zollbrügge oma mehele.

„Aga seda ta ei tee.“

„Noh, siis jääb ta koju.“

„Aga ta on Paulinest ju isegi vähem käinud.“

„See on tema asi.“

Nii läks Pauline teatrisse ilma õeta. See oli sündmus, sest proua Zollbrügge oli wali waade; ta ei armastanud, et tema lapsed teatris käiwad. . . . olgu siis wahest kord aastas jõulumüinasmängu puhul. Aga nad lugesid klassis parajasti „Orleani neitsit.“ Ja Paulinel oli iseäralik wiis paluda, mangu ja paitada, millele muidu nii kindel ema ei jõudnud wastu panna.

Friedrich, gümnaasiumi wiimase klassi õpilane, läks õega ühes. Mitte just väga hea meelega. Tema seis just abiturientideksami ees ja oli „Orleani neitsist“ juba ammu üle kaswanud, leides selle olewat lapsiku ja wahest ainult plikadele kõlbliku. See oli tema arust just jõulumüinasmängu järgmine. . . . eriti sestsaadik, kui ta kord kewadepüha waheajal Berliinis wiibides oli näinud Maksim Gorki „Põhjas.“ Aga üks sõber, kes talle matemaatiliste ülesannete juures abiks olnud, läks ka nende seltsis teatrisse. Mitte „Orleani neitsi,“ waid Pauline pärast, kellesse ta oli armunud. Ja tema tahtis Pauline kõrwal istuda. Ja abiturientideksamil oli wahest jälle selle sõbra abi hädasti waja.

„Mine ometi ja palu,“ oli Pauline Roosile mitu korda ütelnud, sest tal oli hea süda ja ta ei läinud heameelega ilma õeta.

„Tegin seda, aga ema lükkas mu palwe tagasi.“

„Ta tahab, et teda enam palutaks.“

„Seda ma ei wõi teha, sa tead seda.“

Ka isa oli wahele astunud:

„Küll ema juba lubab, aga sa pead weel kord tema juure minema.“

Aga Roos ei läinud. Ta ei olnud ka tusane, ega nutnud, kui Pauline wenna ja selle sõbra seltsis õnnelikult teatrisse läks. Ta istus kogu õhtu toas,

milles ta õega elas, luges „Orleani neitsit,“ mida teatris etendati, oli õhtusõõgil waikne ja järelmõtlik, aga mitte tusane. Ja kui Pauline hilja õhetawail põsil koju tuli ja temale weel woodis waimustatult näitemängu etendust kirjeldas, siis, kuulas ta tähelepanuga ja kadeduseta.

* * *

Roosi oli Paulinest aasta noorem. Aga ta istus samas klassis, sest ta oli andekam ja hoolikam kui õde. Paulinel oli tosin sõbrannasid, temal mitte ainultki, Pauline oli ilus ja lustilik, tema ei olnud inetu, aga oli tõsine.

Aga see ei olnud see, mis teised tütarlapsed temast eemale hoidis.

„Ta on nii külm,“ ütlesid need, „ja temale ei pääse ligidale.“

Klassis oli weel üks tütarlaps, kel sama ristnimi oli ja kes temaga ühes pingis istus. Nüüd hakati teda kutsuma ainult „Jääroosiks.“ „Wahetegevuse pärast,“ lohutas teda Pauline ja nimetas teda ise ka nii.

* * *

Teise klassi tütarlapsed armastasid arwustada. Ja kuna noorsugu midagi nii väga ei wihka kui keskteed, siis walitses ka siin kooliõpetajate hindamises ainult nii wõi naa. Peeti mõnest kooliõpetajast suurt lugu ja leiti ta olewat „weetlew“, wõi teda põlati ja öeldi temast, et ta „kusagile ei kõlbawat.“

Wiimane wäHEMEELITAW nimetus oli üksmeelselt määratud herra doktor Nadolmyle, ühele noorele, upsakale õpetajale, kes ajutiselt wiiskatunde andis.

Ainult Roos ei alandanud ennast oma kaaslaste otsuse alla; tema ei olnud ühestki õpetajast waimustatud, isegi kirjanduseõpetajast mitte, kes ise luuletaja oli ja isegi ühe hästi wastuwõetud draama oli kirjutanud.

Aga selles suhtes oli ta teistega nõus: ta wihkas doktor Nadolmy. Mitte tema igawate tundide ja laiutatud ette-

kande pärast, mille üle ta naeris. Aga Nadolmy oli ülekohtune, oli ilusate neiude ja nende vastu, kes teda meelitasid, lahke, kuid käis teistega väga pahasti ümber. Kui tema erapoolikus jõulutunnistuste läbi selgesti selgus, tekkis tema vastu päris wandeselts. Ja selle seltsi eesotsas seisis Roosi Zollbrügge.

Aga herra Nadolmy kohal säras hea täht. Wandeselts tuli awalikuks, weel enne kui ta õieti oli saanud tegutsema hakata; kättesaadud sedel, mis rehkendustunnil salamahti käest kätte antud, sai äraandjaks.

Algas wali juurdlus. Roosi wõttis kõik süü oma peale.

Direktor kutsus ta oma tuppa. Roosi kuulis igast ta sõnast, kui walusasti mees liigutatud oli.

„Sina olid minu parim õpilane ju alumisest klassist saadik, mul ei olnud midagi sinu kohta ütelda . . . ja nüüd — see on andeksandmatu tegu!“ Ja siis: „Kuna see on esimene kord ja sa oma süü otsekoheselt üles tunnistasid, siis jätan teenitud karistuse määramata. Aga sa pead homme doktor Nadolmylt klassi ees andeks paluma!“

„Ei,“ ütles Roosi tasa, aga väga kindlasti.

„Ei?!“

Direktor uskus, et walesti kuulis.

„Karistage mind, kuidas tahate, herra direktor, . . . aga andeks ma ei palu.“

„Ei palu?“ Miks?“

Roosi waikis ja ei ütelnud rohkem midagi.

„Nii siis kõrk ka weel! Ja see on kõige pahem. See on kõlblise kõdunemise algus.“

Ja direktor määras talle karistuse, mis wõrreldes Roosi süüga väga wali oli. Roosi teadis, et ta weel nüüdki andekspalumiseega kõik oleks heaks teha wõinud ja et hea direktor ainult seda sõna temalt ootas.

Aga Roosi ei ütelnud seda. Waikides ja pisarateta wõttis ta karistuse vastu. Kooli kolleegium, kes samal õhtupoolikul direktori juure nõupidamisele kogus, tegi Roosi Zollbrügge kohta ühemeelse otsuse: Temaga oli eksitud. Ta andekus ja usinus olid ta karakteri tuuma roosilisesse linikusse peitnud. Nüüd hakkas linik tõusma, tuum tuli nähtawale ja polnud hea. Esimest korda

puudus Roosi lihawõttetunnistusel ülespidamise juures sõna „kiiduwäärt.“ „Kaldub kõrkusele“ seisis selle asemel, ja see oli kõige pahem number, mis kolleegium andis.

„Seda nägin ma juba ette,“ ütles proua Zollbrügge ja nuttis tütre pärast. Kaasõpilased hoidusid temast eemale, sest et ta külmi ja lähenematu oli, õpetajad, kes teda siinamaani armastanud, olid temast pettunud, ema hoidus temast ikka enam ja enam kaugele ja ligines Paulinele, kel lustilik iseloom oli, ja see käis oma sõbrannadega läbi — — Roosi oli jäänud üksinda.

2.

Siis tuli leeriaasta. Wanemad olid lastele waba waliku jätnud koguduse kolme õpetaja wahel. Roosi oli tihti kirikus käinud, esimese õpetaja, ühe wana, walgepeaga mehe, jutlused olid talle meeldinud, ja kuna ka Pauline ja ta sõbrannad selle õpetaja juure läksid, siis oli Roosi sellega nõus.

Nii siis läks proua Zollbrügge ühel päewal ülemõpetaja Wächti juure oma tütreid leeriajaks üles andma.

„Nüüd tahaksin ma ema suust tütarde kohta mõne sõna kuulda,“ ütles wana herra, niipea kui formaliteetid täidetud.

Ena näpunäite peale lahkusid Pauline ja Roosi õpetaja kirjutustoast.

„Wanem on päiksepaistne normaal-laps,“ algas proua Zollbrügge, „ilma tähtsamate omadusteta, ka mitte just väga andekas, aga ta on hea ja lahke, tänulik ja wähenõudlik.“

„Need on armastuswäärsed jooned . . . hm . . . mina saan tema üle rõõmustama. Ja noorem? . . .“

„Temalgi on omad head omadused,“ wastas proua Zollbrügge, „ta on tõsise loomuga ja tõsine, mõtleb oma noorusest hoolimata palju järele ja käib Paulinest oma andekuse poolest kahtlemata üle —“

„Aga?“

Wari, mis pikkamisi kaswas, lagunes proua Zollbrügge näol laiali.

„Ei tea õieti, kuidas ma seda pean ütleva, herra ülemõpetaja; tahaksin Teile oma lastest õige pildi anda kõigi ta walguse ja warjukülgedega . . .“

Ja proua Zollbrügge jutustas täpselt, peaaegu liig laialt juhtumist koolis ja

millise paha tunnistuse Roosi talle toonud; ka kodustest sündmustest jutustas ta, kui raskesti Roosi oma süüst aru saawat, ja . . .

„Arwan, et Teid mõistan,“ katkestas teda hingetundja õpetaja. „Teie nooremal tütreil puudub kõigi heade omaduste kõrwal kaks asja: õige alandlikkus ja tänulikkus.“

Ja kui proua Zollbrügge kurwalt pead noogutas:

„Need on küll woorused, mis ühelgi noorel neiul, kes tahab olla ristiinimene, ei tohiks puududa. Aga olge julge, armuline proua, Roosil on nii ustaw, mõttlik nägu, milles paljugi seisab kirjas, mis mulle meeldib: meil kõigil on omad wead, ja ma tahan selle lapse wastu olla eriti armulik, ja tahan töötada ta hinge kallal — küll Jumal aitab. Leeriõpetus on nii mõnegi noore inimese südames imet teinud.“

* * *

Wana õpetaja teostas oma lubaduse: Mitte ühegi teise leerilapsega ei teinud ta niipalju tegemist, kui Roosi Zollbrüggega. Mitte ainult leeritundidel, ka mõtetes ja palwel wiibis ta selle noore lapse juures.

Aga mida enam õpetus lõpule lähenes, seda selgemaks sai talle, et ta kõige oma tööga ja waewaga midagi ei olnud saawutanud. Roosi oli jäänud täpselt samaks, mis ta oli olnud alguses. Just sama mõttlikult ja osawõtlikult istus ta oma kohal, sama tõsiste silmadega järgis ta õpetaja sõnu. Ta ei wastanud palju, aga kui ta seda tegi, siis oli ta wastus õige ja läbimõeldud. Aga see, mille poole ta kõige agarusega püüdnud, isiklikkuse awanemine, soojem andumus asjasse — jäi tulemata.

Ja siis sündis midagi, mis õpetaja Roosi suhtes täiesti eksiteele wiis.

See oli ühel wiimsel tunnil. Kõige rõhuga oli õpetaja tähendanud eelolewale õnnistusele ja lastele selgeks teinud, kuidas Jumala arm, mille osalisteks nad pidid saama, kõige pealt otsib wastuwõtlikku südant, mis oma patu tunneb ja kahetseb. Kokkukõlas oma isikliku tungiwa wiisiga, küsis ta ühelt ja teiselt leerilapselt, kas ta oma patude pärast enne pühale lauale astumist ka walu tunneb.

Kaks tema parimat õpilast, nendest üks Pauline, olid parajasti mahalöödud silmil tasakesi „jah“ ütelnud, ja siis pööras õpetaja Wacht Roosi poole.

„Ja sina, minu armas tütar,“ ütles ta pehme lahkusega, „kas tunned seda sama, mis su õde tunneb?“

Sekundi aega waikis Roosi.

„Ei,“ wastas ta siis tasakesi, pea-aegu kurwalt.

„Ei?“

Õpetaja Wacht ehmatas.

„Sa ei tunne ennast mitte ebawäikse olewat Jumala pale ette astumisel ja sinu patud ei rõhu sind mitte?“

„Ei,“ wastas Roosi weel kord.

„Ja seda ütled sa mulle pisut aega enne altari ette astumist, oma leeriõdede kuuldes?“

„Ma ei tohi Teile waletada, õpetaja-herra, sest ma pean olema otsekohene ja awalik.“

Oli midagi liigutawat ses wastuses; igast silbist kajas, kui raske see lapsele oli.

Õpetaja aga ei kuulnud kõigest sellest enam midagi,

„Kui tund lõpeb, tuled sa minu tuppa,“ ütles ta peaaegu käskiwalt, nagu seda laps tema suust weel iial ei olnud kuulnud, „mul on sinuga nelja silma all kõnelda.“

Weel kord katsus õpetaja pehmusega õnne ja rääkis noore neiuga liigutawa lahkusega.

„Sellest kõigest saan ma väga hästi aru,“ wastas Roosi temale rahulikult, „aga —“

„Noh? Kõnele wabalt ja otsekohe-selt, mu laps, selleks olemegi siin.“

„ . . . Suurest walust, mida Pauline ja teised oma pattude pärast tუნnewad, ei tunne mina midagi.“

„Midagi?“

„Selleks peaksin ennast sundima wõi seda enesele ette kõnelema, aga sundimata . . . ei!“

Nüüd lõppes wana herra kannatus ja ta arwas kohaseks neiuga waljemal toonil rääkida, mitte aimates, et sellega kõik ära rikkus.

„Et just sina seda ütled, mu tütar, sina, kelle wead siin mitte üksi su kooliõpetajatel ja wanematel, waid ka minul elu raskeks teewad. Aga muidugi, siin esinewad jälle sinu iseloomu põhiwead. Waata, Roosi, sina ei tunne

alandlikkust ja tänulikkust, see on sinu õnnetus, sellepärast jõuad sa seesmiselt nii vähe edasi.“

Noor neiu, kes siamaani silmad maas hoidnud, tõstis nad nüüd üles ja silmitses õpetajat tõsiselt ja suuril silmil sekund aega.

„Alandlikkust ja tänulikkust,“ ütles ta pisut tasa, nagu räägiks ta ise enesega, „tunnen ma väga hästi“

„Muidugi, sa ei tunnista oma nõrkusi üles ja ei tee seda iialgi, seda olen ma juba ammu märganud. Roosi, kuidas tahad sa ennast lasta õnnistada, kuidas armulauale tulla, kui sa kaasa ei too pattu kahetsewat südant?“

Peaaegu pelglik ilme ilmus nüüd noore neiu näole, mis siamaani rahulik olnud.

„Jah, õpetaja-herra,“ vastas neiu wiivitades, „seep see on, olen seda ka enesele ütelnud; usun, parem on, kui ma ennast leeritada ei lasegi.“

„Kui . . . sa ennast leeritada ei lasegi? Seda oled sa tõesti kaalunud? Seda walu tahaksid sa teha oma waneimatele, mulle ja teistele? Kas tahad siis eemale lükata kõik, kes sind armastawad?“

Wana herra oli väga erutatud, ta nägu põles, ta häälel oli kähisew kõla. Alles pikkamisi sundis ta enda jälle rahulikuks.

„Kas puudub sul usk, mu laps?“ küsis ta peaaegu kaastundlikult. „Kas puudub sul weendumus sellesse, mida pead tunnistama?“

„Seda mitte, õpetaja-herra.“

Roosi kõneles arakstehtult, kurwalt, ta nägu oli weel kahwatum kui muidu. Siis jätkas ta:

„Aga see tõotus on nii raske, mis altari ees pean andma; ma ei tea, kas seda jõuan pidada. Kes jõuab seda üldse pidada? Ja ma oleksin walelik ja sõnamurdja terve eluaja!“

Õpetaja jahmatas; ta waatas oma õpilase waiksele, tõsisele näole ja talle paistis silma, kui küps ja seletatud see nägu sel silmapilgul oli. Ta walmistas ennast juba wastama, kui talle tähtsat ametlikku külalist teatati, ja ta laskis Roosi mõne lahke julgustawa sõnaga minema.

Samal õhtupoolel külastas õpetaja proua Zollbrügget. Neil oli pikk, tõsine

jutuajamine; õpetaja jutustas kõik, mis leeritunnil sündinud ja mis ta hiljem oma toas noore neiuga rääkinud. Kui ta wiimaks koguni tähendas, et Roosi õnnistamise wastu kahtlust ilmutanud, oli proua Zollbrügge rahulikkus lõppenud.

„Mitte õnnistatudki ei taha ta saada!“ ütles ta waljusti nuuksuma hakates. „Koolis laidetakse ta ülespidamist, kodus ei saa ta kellegagi läbi ja nüüd weel see! Nüüd on seegi õpetus olnud muidu, õpetus, millest ma niipalju lootsin. Mu Jumal, kuidas Jumal mind selle lapsega karistab!“

Õpetaja Wacht katsus kurba ema lohutada. Wiimaks kutsuti Roosi tuppa. Ja mõlemad hakkasid teda nüüd hurjutama – ema ägedasti, etteheitwalt, waljusti, õpetaja lahkesti ja rahustawalt.

Roosi vastas väga vähe, aga kui ema ärewust nägi, laskis ta oma ennelõunase kartuse langeda ja ütles, mis ta oma õnnistuse kohta ütelnud, tulnud tal ainult mööduwast, kartlikust helewusest.

* * *

Õnnistamisepäew jõudis kätte. Oli armas ja ilus pilt, kui suur lasteparw oma wana õpetaja juhatusel wana kiriku altari ette sammus, mida päiksekiired ümbritsesid, kõik neiud walges kleidis nagu hele, pikkamisi edasinihkuw pilw. Enam jagu neist oli sügawasti liigutatud. Paulinel olid punaseks nutetud silmad, enne kui jumalateenistus algas. Proua Zollbrügge, kes oma abikaasa kõrwal altari ligidal esimeses reas istus, silmitses täis emalikkudest sest seda oma last, kes temale ja ta abikaasale siamaani ainult rõõmu walmistanud. Siis liikusid ta silmad kuldorgneti tagant peaaegu kartlikult teisele lapsele.

Roosi näojooned olid muutmatud, wahest ainult pisut tõsisemad kui muidu. Kuidas oli ta kord seda päewa oodates rõõmustanud! Ja nüüd? Nüüd oli tal, nagu ei istuks nüüd tema siin, waid keegi teine, wõõras olewus, tema wari.

Ta nägi kõik nagu läbi tiheda loori: lilledega ehitud altarit, isa üksluiselt lahket nägu, ema kiirgawat lorgnetiketti ja uuriwaid silmi klaaside taga.

(Järgneb.)

Lille-ehetes.

Soome kirjanik Juhani Aho.

Wäljas on säraw-selge kuupaisteöö. Läbi talli jäätanud akende tungib nõrk kuma, mis warju ei heida.

Seal on walitsemas kesköötunni lähike puhkus. Elanikud on magama jäänud, nad on oma õhtutoidu söönud ja närimine on waikinud. Wahetewahel kõliseb raudahelik sõime wastu. Warsade taras kahisewad õled end wäljasirutawate jalgade all. Seisakutest kostab mõni sügaw ohe, mõni lõbus puristamine, mida sünnitawad wankrihobused wõi wäsinud tööhobuste tasane kaebamine. Kõik on end maha pannud, ainult mitte wana Pekka, kes seisab — seisma peab latris, talli äärmises nurgas.

Pekka seisab alati — peab seisma — õöl kui päewal. On kaua tagasi, kui ta end maha pani — end maha panna wõis — kord suwel, ilusal ajal, kui maa polnud külmanud ja lumega kaetud. Ta jalad walutawad, nagu alati — kui kaua juba, seda ta ei mäleta — nad walutawad, kui ta neid liigutab ja kui ta waikselt seisab ja kõik korraga, üks kui teine, mitte tugewasti, kuid alatasa näriwalt ja waikselt.

„Jalgadega läheks asi weel, kui ainult süüa wõiksin.“

Kuid asi ei edene kuiwa ristikkeina närides ja kaer langeb hammaste wahelt wälja ja närimata kurku wõi kukub suunurgast lihtsalt põrandale.

„Kui ometi suwi tuleks, siis saaksin wärsket rohtu, see sulab iseenesest suus... ja sukurt, kes ometi sukurt saada wõiks! Neiu punaste kinnastega annab ainult warsadele sukurt. Kui mina warss olin, ei antud iialgi sukurt.“

Pekka juurdles, nagu wanad tihti teewad, enamasti walgetel öödel, kui ta poolenisti ärkwel oli, poolenisti tukkus, ta nägi siis, mis alles hiljuti oli sündinud ja seda, mis ammu oli juhtunud, ta mäletas üldseid sündmusi ja ammu kadunud aegasid.

„Missugune häbi, missugune häbi see oli! Iialgi ei wõinud keegi seda mõelda! Ma pole ju eriliselt hea hõbune olnud, ei ratsa ega tööloom, kuid häbi

oli see igatahes.“ Pekka pikas elus oli mõndagi juhtunud, mille üle ta oli häbenema pidanud ja mis oli tulnud ta jõuetusest ja wanadusnõrkusest, kuid iialgi midagi sellesarnast, et koorem kesk teed peatama jäi. Ta oli maha kukkunud, esiteks põlwili ja siis küljeli, ja siis päästeti ta wabaks ja ta polnud enam ise tõusta suutnud. Ja koorma olid inimesed teistele saanidele ära jaotama pidanud.

„Sarnane häbi! Aga nad oleks ette wõinud minna. Oli liig palju nõutud, et ma suure puukoorma märke pidin tõmbama, aga ma oleks seda suutnud, kui ma ainult weidi hinge tõmmata oleks tohtinud. Kuid põlwed ei kannan enam, see polnud raudade süü. Minust mõelda, et mehed kangi appi wõtsid, et mind üles tõsta. Ta tundis end nii wäsinud, pea langes alla ja ta silmad langesid kinni.“

Äkki kuulis ta müra, nagu oleks kiwi katuselt langenud. Pekka tõstis kiirelt pea ja kabjad löid maad. See oli rott, kes sõime oli hüpanud. Ikka tuled sa minu juure, kas sa teiste juure minna ei julge? . . . Noh, jää siia! Wõi paremini, mis siin teed? Kasi minema!“

Ta tõukas looma ninaga ja katsus teda püüda.

Rott jooksis weidi ajaks eemale, hüüis siis tagasi kaera kallale ja jäi sinna. „Nad oleks koorma weidi kergema tegema pidanud. Kuid mul poleks ehk siiski jõudu olnud. Kui ma ainult rahulikult käinud oleksin ja sugugi katsunud poleks teistega wõistelda, jah, nii oleksin talitama pidanud, kuigi ta mind löi. On imelik, et me ikka katsume teistest mööda jõuda, kuigi meid keegi selleks ei sunni. Mis siis? Kuid alati on nii, mida raskem koorem, seda kiirem sõit. Ja iialgi ei oota keegi meist teise peale. Ei, kuigi selle tõttu keegi hukka peaks saama. Isegi mitte paarihobused, kuigi ta seltsimees kõrwal langeb, ei hooli sellest. Oleks parem, nad ootaks, siis saaks ka wana ühes tulla. Ema, ta ootas alati, ta pööras ümber ja hirnus, kuni ma tuln. Ja kui ma wä-

sinud olin ja edasi ei tahtnud minna, siis seadsin end ta ette teele ja siis jäi ta seisma."

Pekka nägi äkki enese ees päikesepaistelid heinamaanõlwakut külakarjamaal, seal pikutas ta päikesepaistel oma ema kõrwal. Aia taga oli õu ja seal seisis noor kutsikas ning haukus. Sinna ei tohtinud keegi minna, kuid sealt tuli tihti keegi ja silitas warsade päid ja selgi. Kui wihma sadas, siis wõis ta emaga küünis õlgedel pikutada. Wihm põristas katusele ja wahetewahel müristas ja löi wälku, nii et ema liikumata seisis ja wärises.

Pekka mäletas teist suwe omas kodus. „Ma kargasin teiste warsadega põllul wõidu. Uhelgi peale minu polnud kellasid ja kõik jäid taha. Seekord polnud mu jalgadel wiga, tõepoolest. Nagu lind lendasin üle kraawide“

Ja ta nägi enese ees oma esimest saani, üht suurt saani peenete wehmritega. Nagi tormituul lendas ta üle jää, ja ta kaelas helisesid kellukesed. Tookord ei murdnud jalad mul luudest, ja siis andis ta mulle kõige paremat heina, mis tal oli ja enese kätest sain leiba tänuks kiire wõidu eest ja sel päewal paitati mind mitu korda. — Sestsaadik pole teda ialgi enam näinud.“ Pekka mäletas kõik, iga teed mis ta käinud, iga kiwi, iga puud, iga teelahet; ta mäletas kõiki hääli, mis kuulnud, sõdralikke ja wihaseid, kõiki, keda kohanud, kõiki kõeri, lillede ja lehtede lõhna tee ääres, mis wiis päikesepaistelid sooja nõlwakut mööda, wahetewahel läbi niiske ja külma madaliku. Kinnissilmil wõiks ta õõsel teed leida, mis ta kord warem käinud. Ainus, mida ta ei mäletanud, oli, kus ta sündinud ja mispärast ta sealt ära oli tulnud. Ta mäletas ainult: Uhel külmal talwehommikul tuleb poiss, kes teda harib, talli, latern käes, wiskab talle riistad selga, wiib ta wälja ja paneb rakke. Õu wäljas on ka täis hobuseid ja saane. Kellad helisewad, hobused hirnuwad ja ajawad püsti ja Pekka teeb samuti. Nad lähewad teele, teele, kõik korruga, nad lendawad üle järwede, soode, metsade ja mägede. Kus nad on ja kuhu see tee wiib, selle peale pole aega mõelda. Ta mäletab, et ta teistest mööda sõita tahtis, kuid mida kiiremini ta sõidab, seda rute-

mini sõidab teine ta ees... Õhtul nähakse tulekuma teisel pool suurt järwe. Kui nad sinna jõuawad, näeb ta laiu teid, mis juhiwad pikuti ja põigiti, igal pool walge ja igalpool suured õued, mis üksteisele sarnanewad. Ta seisab wõõras tallis, wõõra hobuse kõrwal: ta tõstab nina üle waheseina, et ema kallistusega ligi meelitada, kui talle wastab wihane puistamine ja keegi haarab mokast kinni. Järgmisel päewil mustendab jää hobustest ja meestest. Hobused hirnuwad, mehed lärmitsewad ja karjuwad. Ta poiss istub saaniserial ja wilistab, üks säär ripneb saanist, wahetewahel tõuseb ta ja koputab Pekkale kaela peale. Siis tuleb keegi wõõras mees, awab Pekka suu, waatab talle kurku, katsub ta jalgu, möödab ta puusasid ja selga ja tõstab ta saba üles. Siis paneb ta käe poisi kaela ümber, sosistab talle midagi kõrwa ja sirutab käe wälja. Kuid poiss kehitab õlgu ja sõidab minema. Teine mees kargab saani ja sõit algab, eemales teistest, ümber järwe ja jälle tagasi. Siis wõtab ta poisi kaelast kinni, sirutab talle käe wastu, millest poiss kinni wõtab. Wõõras wabastab Pekka rinnarihma, tõmbab riistad üle pää ja jätab talte ainult oheliku. Poiss seab wehmri saani külge ja, seda enese ees lükates, astub ta teele. Wõõras paneb Pekkale uued riistad peale, seob ta ühe saani taha, mille ees sõidab suur, pikakoiwaline hobune ja sõidab minema. Pekka katsub wastu panna, kuid siis saab ta hoobi piitsaga ja peab taga jooksmas ettesirutatud peaga.

See oli jämekondiline, punajuukse-line mees, häälega, mis nii kare ja wali, ja ta hingeõhk oli teistsugune kui poisil. Kaks päewa pidi Pekka jooksmas, kuid mees hoolitses ta eest hästi, kus nad ööks jäid. Algul andis ta talle heinu ja siis wett. harjas teda, kuiwatas teda ja pani talle teki peale. Ja ka kodus hoolitses ta tema eest hästi oma suurel õuel. Kuid wali oli ta! Iialgi ei kallistanud ta Pekkalt ega rääkinud temaga. Ja kuidas igatses Pekka ema järele! Ta uskus, iga pruun mära, kes talle wastu tuli, on ema... Kus ta ometi on? Ta ei oska ehk tema juure koju sõita, kui nad ta ka wabaks lasewad.. Samajuukseline lasi teda oheliku otsas jooksta õuel nii kaua, et ta peaaegu

minestas. Ja ka jääl sõitis ta ikka ringi. Kuid äkki jäeti see ära. Teised jooksid Pekkast mööda, pikakoiwalised ja lühikoiwalised hobused, kõik jooksid kiiremini. Ja selle järele ei lastud teda enam wõidu jooksta. Ta otsis omale teise warsa, kellest ta wiõdusõidu hobuse tegi ja Pekka sai tööhobuseks. Kuid enne oli midagi sündinud, midagi, millest Pekka aru ei saanud, mis see oli ja mispärast see sündis. Kuid ta polnud seda iialgi unustada wõinud.

See oli tal alati liikmeis, nagu walu jalgades, nagu wäsimus, nälg ja janu. See sündis, kui ta punajuukselise juures oli. Tookord, kui mees, kes silmi pilgutades talle rihma jalgade ümber sidus ja ta maha wiskas põllul talli taga. Tal oli tundmus, nagu oleks ta talle tulise ora läbi keha pistnud. Ja kui ta siis terweks sai, pidi ta töötama, adra ja äke ees, talwel raskete koormate ees, mis olid nii rasked, et ta selle peale mõelda ei tahtnud, kui ta seda oleks wõinud. Kuid kui ta kord mõtlemata oli hakanud, nägi ta kõike jälle selgesti waimusilmis.

Ja nii oli alati, kui Pekka öösel ülewäl oli: ta nägi ja tundis kõik jälle nii selgesti, iga meest, kellega ta sõitnud, iga piitsahoopi, mis ta saanud, ja mida kangemaks ta jalad läksid, seda rohkem ta neid sai. — „Kui ma ometi maha heita ja magada wõiksin. Wõi kui suwi oleks ja ma wõiks wäljasirutatult pehmel aasel pikutada ja waheldamisi selga ja kõhtu päiksele wastu pöörata. Kuid nad tuleks warsti ja ajaks mu tööle, nagu nad harilikult teewad. Kui ometi kord kogu suwe noorte warsadega wäljas aasal laiselda wõiks.“

Lõpuks jäi Pekka magama. Ta ei maganud küll õieti, waid jäi ainult kergelt tukkuma. Pea langes ikka madalamale ja moka wajus ikka pikemaks ja pikemaks. Ta wõis silmapilgu puhata ja ei tarwitsenud igawest näriwat walu tunda. Minewik jättis ta ka weidi rahule, kuigi ta nägi ja kuulis, mis ta ümber sündis. Rott sõimes oli kaaslaste saanud. Nad piiksusid ja tülitsesid. Kuu kadus pilwede taha ja tuul hakkas puhuma. „Homme on wist tuisk ja halb tee. Kuid see on ükskõik.“ Parajasti kui Pekka tukkuma oli jäänud, tuli tallipoiss tampides talli ja nüüd said kõik elawaks. Kõik hobused aja-

sid end üles. Puristades ja raputades algasid nad oma einet ja kiskusid heinad sõimest sarnase hooga, et kepid nagisesid. Nad sõid, nagu oleks nad kihla wedanud, kes rohkem sõõb, wõi nagu kardaks nad, et keegi tuleb ja nende toitu ära wõtab. „Ära waata kõõrdi, sa pruun! Ma pole ometi iialgi su toitu wõtnud. Alati oled sa oma jao saanud ja ka minu oma, kui me koos sõime.“ Pekka katsus süüa, nagu teised, kuid ta ei wõinud jämedat ristikehina närida. Teisel läks asi nagu masinaga. Tallipoiss hakkas sõnnikut läbi luugi wälja wiskama. „So, so, sa ei tarwitse nüüd labidaga wastu põlwi lüüa, kuigi ma halwem olen kui teised.“ — „Söö!“ „Mis see sulle korda läheb? Ma sõön, kui mul himu on ja ei sõõ, kui-tahan. — Waata aga kõõrdi, ma wõin ka kõõrdi waadata. Toores ja südameta oled sa, wanu piinad sa, kuid noori hoiad sa hästi. Sa harjad mind ainult wähe, kuid mu kõige walusamaid kohti kratsid sa, kuid korralikult puhastanud pole sa mind kordki, kuigi wana nahk rohkem puhastust nõuab, kui noor. Kuid noori harjad sa, neid puhastad ja kratsid sa, kuigi nad kõõmast ja lahtistest karwadest ka lumepüherdades lahti saaksid. Toores ja südameta olid sa, alati piinad sa mind. Öigupoolest peaksin sind kapjade alla sõtkuma, nii et punane weri wastu seinapritsiks, nagu selle käsi käis, kes sinu ees siin oli.“

Pekka silmad olid punased werest, kui talle see päew meele tuli. See oli kõrwal osas sündinud. Teine oli seda korda saatnud, kuid rõõmu ja kartusega oli Pekka pealt waadanud, kuidas tige ruun, kes tal enne seltsiliseks oli, äkki tallipoisi jalgade alla heitis. Pea ees kanti ta uksest wälja ja ta ei tulnud enam tagasi. „Lipuga looga küljes sõidutasin musta kirstu kiriku ja rõõmsalt helisesid kirikukellad. Ma weaks ka sinu sinna, kui keegi leiduks, kes su maha paiskaks . . . ole walwas, ära tule süia!“ Tallipoiss tahtis jälle Pekkale labidaga lüüa, kuid ei teinud seda, waid läks selle asemel minema ja wiskas ukse enese järele kinni. Nende wahekord oli ikka teraw olnud ja awaldunud tigidates pilkudes, löökides ja ägedates sabahoopides. Nüüd tulid tallipoisid aegutades ja hallohtüe-

tega, wõtsid riistad seinalt. wiskasid need hobustele selga ja wiisid nad wälja. Häältest sai Pekka aru, et hobuseid heinakoormale ette rakendati. „Sinna wõiks ma ka minna. Sinnami- nekul pole ainustki mäge ja koduteel ainult üks wäike talu läheduses. Ja pehmet, head heina saaks ma ka. Tema, kes minuga sõidab, annab mulle ikka sarnast, mis ta criti minu jaoks wälja ofsib. Tallis teeks ta seda ka, kui tohiks . . . Tee wiib lahe äärde ja üle maakitsuse, allpool üht talu, teise järwe juure. See on talu, kust ikka must koer wälja tormab, koer, keda mehed narriwad ja kelle peale hobused kurjalt waatawad . . . Ja kui me siis koju sõidame, lamawad sulased wäljasirutatult heinas ja lärmitsewad.“

Pekkal tuli nii hea tuju, et unustas haigused, nälja ja wäsimuse. Nüüd tuli sulane, kes harilikult Pekkaga sõitis, talli. See oli heastüdamline, waikne rauk, kes kordki Pekkati löönud polnud — peale eilse korra, nagu hirmus, sest et Pekka mäest üles ei saanud, muidu tõmbas ta ainult ohje, laksutas keelt ja manitses teda. Pekka hirnus talle wastu. Kuid wanamees ei tulnud tema juure ja nägi peaaegu wälja, nagu ei tahaks ta teda nähagi, ta wõttis noore hobuse, kes wäga harwa teistega sõita tahtis, ja läks. Pekka jäi warsadega üksi talli.

„Mida see tähendab? Kas ma täna kaasa ei lähe? Kas sõidawad ehk naised wälja? See oleks lõbus! Siis tuleb ikka neiu punaste kinnastega ja annab mulle trepi ees sukurt. Ja nad leiawad kõik, ma olla kõige parem hobune maailmas. Ja kui nad minuga sõidawad, siis hoiawad nad käewarred siruli, nagu oleks neil wõidusõiduratsu ees ja käiwad minuga nagu kõige elawama warsaga ümber. Kuid ma ei tõmba neid ka kraawidesse ja juba kaugele näen ma auke teel ja katsun neist mööda pääseda, kes wastu tulewad. Allamäge lähen nii wiisakalt, et päitsed kõrwadele langewad ja siis on nad täielikult rahuldatud. Ja kui me ühe mäe juure jõuame, siis peatume ja nad astuwad maha. Kui nad kusagil peatawad, siis ei unusta nad iialgi mulle tekki peale riputada. Ja kuidas nad naerawad, lobisewad ja kihistawad! Wahetewahel teen neile nalja ja pööran tallu, kuhu neil asja pole, siis algab

kaebamine, kuid hoope ei saa ma kunagi. Jah, oleks hea, kui alati naised minuga sõidaks, kui talu leiduks, kus ainult naised on ja ma oleks nende ainuke hobune!“

Aegamööda oli walge päew tulnud, Uks oli laiali lahti jäänud. Wäljas sulas ja lumi langes suurtes pehmetes helbetes. Wärske, niiske õhk täitis talli. Nüüd kostsid tallipoisi ja peremehe häälled wäljas. Tallipoiss kõneles ja herra wastas ainult aegajalt lühidalt „jaha, jah“. Sulane tuli talli, peremees jäi uksele seisma. Sulane kõneleb ja näitab Pekka peale, korjab siis peotäie mahalangenud toitu tema ees pörandalt, näitab peremehele ja wirutab selle siis wihaselt maha. Ta näib sama pahane. kui siis, kui mõni hobune heinu maha on kiskunud. Peremees ei üle muud, kui „jah, hm, hm,“ kõhatab ja tahab jälle minna. Seal tuleb sulane Pekka juure, haarab Pekka jalast kinni, enne ühest, siis teisest, kõige walusamal kohal puusa all. Kui ta wälja läheb, katsub Pekka tagumise jalaga teda kinni saada . . . , tulgu mis tuleb, — kuid seal tunneb ta wäljakannatamatu walu tagumises jalas, nii et ta peaaegu seljali langeb. Sulane hakkab pilkawalt naerma. Peremees ütleb kurwalt ja mööndawdlt „jah“ ja läheb. Siis on kuulda, kuidas wäljas punaste kinnastega neiu peremehlega räägib. Ta ütleb tuliselt: „Seda Te ei tohi, ei, seda ei tohi.“ Peremees pomiseb midagi wastuseks. Nüüd kahisewad riided ja neiu tuleb kiirelt uksest sisse. Warsad aja- wad end kohe üles ja üks neist pistab pea üle tara, teine pistab nina läbi lattide. Nad hirnuwad talle wastu ja lööwad jalgadega maad. Neiu tuleb nagu harilikult hommikul, et neile sukurt anda, ta hoiab selle käes warjul ja tal on ehk rohkem taskus.

Kuid neiu punaste kinnastega ei lähe sugugi warsade juure. Ta tuleb Pekka juure ja koputab talle kintsu ja kaela peale ja seab end ta ette. „Pekka, Pekka, — ei, ei-ei, ei!“ Ta annab talle peotäie sukurt ja warsad ei saa midagi. Tal on weel rohkem taskus ja annab kõik Pekkale, pöörab siis weel tasku ümber ja näitab talle, et tal rohkem pole. Warsad hirnuwad ja kraabiwad kapjadega, kuid neiu ei kuule ega näe seda, waid hakkab Pekkati puhastama

algul kratsib ta teda ettevaatlikult ja siis harjab ta teda weidi tugewamini ja kogu aeg ütleb ta kõige õrnemal häälel: „Ei, Pekka — ei!“ —

Siis läheb ta äkki jälle uksest välja ja Pekka kuuleb, et ta sinna läheb, kus saanid seisawad. Ja siis tuleb ta punase hobusetekiga ja katab talle üle. Selle peale palmib ta tema lakka ja saba. Kui tal ainult meele tuleks wett anda ja weidi jahu sisse segada. Ja seda ta teeb! Ta wõtab pangi noorte warsade juurest ja kallab sinna wett suurest toobrist ja jahu warsade toidukastist. Kuna Pekka joob, hoiab ta pangi ja katsub wilistada, kuid seda ta ei oska. Wahetewahel kuiwatab ta kindaga silmi. Enne kui läheb, silitab ta Pekka nina. Pekkale on keelele jäänud soola maitse kindast „Mida see kõik wõiks tähendada? Mispärast andis ta mulle süüa ja juua, ja warsadele midagi. Kas peab ta minust, wanast hobusest, rohkem lugu, kuineist? Wõi sõidawad naised tõesti välja? Olen tõesti uudishimulik, kas nad pikka sõitu kawatsewad. Waata ometi, selleks ma weel kõlban. Ja mispärast ei peaks ma kõlbama! See polnud raudade süü, see oli ainult õnnetus. Niisugune asi wõib igaühele juhtuda. Ja nüüd ei waluta jalad enam. Wõib olla, wõin end isegi maha panna. Kuid see ei tasu waewa, nad tulewad wist pea ja rakendawad mu ette. Waata ometi, keha ei põlegi enam.“

Tekk soojendab karwade juurteni ja sukur ja jook on kõhule head teinud.

„Ärge muretsege, te warsad, ta annab teile teinekord. Sööge te heinu, teil on nii head hambad. Õigupoolest pole teile waja sukurt ja jahujooki.“

Kas tuleb ta nüüd igal hommikul ja annab mulle seda? —

Kahe warsaga saaksin walmis, kui nad tuleks!

Hammustada wõin ma, kuigi mitte tagant üles lüüa, mul on ju weel pikk, teraw kihw. Ja sellega wõin ma igal härjawõitlejal kintsu lõhki kiskuda. Selle eest pidi isegi tige ruun hoiduma ja mädarahule jätma. Kui sellega tulen, siis peawad kõik taganema, kes see ka poleks! Kaks, kolm warsa ajan kindlasti pakku wõi rohkem weel, kui asi nii kaugel, — jah, tuleks kogu ilma ruunad, ma saaks nendega walmis!“

Pekka on kerges uinakus, pea ripub peaaegu põrandale. Kuid ta näeb end kõrgele tõstetud peaga, paenduwa kaela ja uhke sabaga.

Tall laieneb, seinad kaowad, on suwi, piiramatu, rohuga kaetud lagendik ja rohi ulatab kõhuni. Pekka seisab wäikesel künkal ja on ainus ruun sajan-dete märke ja warsade hulgas ja pole ühtki, kes tulla julgeks ja neid temalt ära wõtaks. Teised ruunad peawad kaugel olema Pekka karjast. Nad wõiwad enesele ise märasid otsida, kui tahawad, ja wõiwad õnnelikud olla, kui ta ei tule ja neid ära ei wõta. Te peate end kaugel hoidma, nii kaua, kui tahan. Kui mul meele tuleb, siis ajan teid ära. Ma walin enesele mära, kes mulle meeldib ja see on minu oma, kui ma tahan. Ma ei karda kedagi, ei! Julgen ükskõik missuguste ruunadega tülli astuda, kui tarwis.“

— Pööra end! käskis kare hääl ja Pekka sai nii südamega tõuke, et ta kukkunud oleks, kui mitte wõre teda kinni poleks pidanud. Ja kohe selle järele kiskus tallipoiss Pekka tagumise jala enese kätte ja hakkas rauda maha kiskuma. Kui üks käes oli, tegi ta teisega samuti ja rauad wiskas ta hekslikorwi. Pekka seisis nagu halwatult, liikumata. „Kas tahab ta mulle uusi raudu panna? Kuid need pani ta mulle alles hiljuti.“

Kuid seda ei teinud tallipoiss mitte. „Sõidust naistega ei tule asja ja ka muust sõidust mitte. Kas tahawad nad mind wabalt seista lasta wõi annawad nad mu ära? Kuid keegi pole mulle suhu waadanud ja mu jalgu katsunud.“

Tallipoiss on läinud ja jälle tagasi tulnud. Ta päästab oheliku lahti ja wiib Pekka välja. Väljas seisab peremees, üks käsi taskus.

Punaste kinnastega neiu seisab trepil. Pekka hirnub talle wastu, kuid ta ei liiguta end. Tallipoiss wõtab labida, mis seisab lumes majaukse kõrwal ja wiib Pekka wärawa juure. Seal hüüab neiu, sulane jääb seisma, ja peremees tuleb ja wõtab oheliku. Neiu on sisse jooksnud, tuleb aga kohe jälle välja ja üle õue wärawa juure. Käes hoiab ta punast lille, mis ta Pekkale otsa kohta kinnitab, ta silitab teda ja jookseb jälle minema. Ja jälle tunneb Pekka

soola maitset ta kindast. Peremees wiib ta wärawast wäljas ja tallipoiss läheb ees, labidas õlal. „Ialgi warem pole peremees minuga sõitnud ega mind wiinud. Seda tegi ta ainult kõige paremate hobustega tallis. Mispärast wiib ta mind nüüd? Ja kuhu? Mispärast käänab ta siia?“

Wälja põllule wiib wana tee mööda metsaserwa ja sealt suure punase küüni juure kesk põldu. „Mispärast wiib ta mu siia? Ja mispärast sain ma ilusa punase teki ja lille otsale? Nagu need, keda sügisel sinna wiiakse, kus pasunad kogu päew mängiwad. Kuid need on kõige paremad, kes sinna saawad. Kas nüüd meie tallist keegi peale minu wälja ei saa? Kas olen ma tõesti kõige parem? Kui noorhobused sealt tagasi tulewad, lilled otsal, saawad nad ikka punaste kinnastega neiult suhkurt ja jahujooki.“ Nüüd on nad metsaääreni jõudnud, kust tee küüni juure wiib. Seal on weel näha lipuwarraste jälgi wiimaselt hobusenäitusest sügisel. Pekka tahtis tuttawale kohale minna, kus ta weel heinajälgi näha wõis, kuid

peremees pöörab metsa poole. Siis mõtleb Pekka: „On ju ükskõik, kas läheme otse wõi ringi.“ Tallipoiss seisab, labidale toetades ja ootab mäenõlwakul. Seal on liwaaug äkiliste seintega. „Wõiksin küll seista, ilma et mind hoitakse, kuna sa weidi puhkad,“ mõtleb Pekka. Ta seisab püsti peaga ja waatab suure küüni poole, mis seisab eemal kesk põldu.

„Weel pole siin teisi. Peremees tuli esimesena omaga. Hobune, kes esimesena tuleb, on kõige parem.“

Äkki tuksatab Pekka ja puristab. Ta on korjaste haisu tunnud. See on ju korjaste küngas, kust talle ikka see lõhn ninna tungis, kui ta siin läheduses kündis. „So, so . . . so, so . . .“ Peremees rahustab teda, wilistab, silitab ta kaela, wõtab midagi taskust. „Waata, sai!“ — Ja paneb selle lume peale. Pekka kummardab alla, et seda wõtta, seal kuuleb ta plõksu oma kõrwa taga, ta näeb midagi leegitsewat, tunneb, et põlwed wanguwad, aga et tea midagi sellest, et ta alla weereb liwaaugu põhja.

Hiina luule.

Järwel.

Hiina luuletaja Sü Jüan Giä.

Aas õitseb lai, ja kaldapuude okstes on siristamas laulu linnukoor. Paks rohi haljendab ja roode kohal on saaki waritsemas kajakad.

Õrn wine katab kinni taewapalge, kõik inimesed on üksteisel' head. On kuulda kaugel õhtulaulu heli ja paadid kojupoole pöörwad pead.

*

Mäe jalal.

Hiina luuletaja Li Tai Be.

Kõik linnud lendes tõuswad kõrgemale, ka wiimne pilw läeb kõrgele kui wall—üksainus. aga jääb mu lähedale: see kõrge mägi on, nii tõsine ja hall!

Igatsus.

Hiina luuletaja Dshung Tsü.

Näen kaugel udus wirwendamas silda ja kaldal ootab kalamehe paat, Ju kogu päewa wees näen wirsikõisi — kus awaneb mul õndsusele uks?

Waiksetel kallastel.

Läti kirjanik K. Dsilleja.

Sõbrad, kui teie oskate lugeda ainult neid jutustusi, mis raamatutesse trükitud, siis on sellest vähe. On ju veel ka teised, trükkimata jutustused. Sarnased peituwad pea igas inimeses, kelle seltsis te oma elu mööda saadate. On kordi, kus inimese hing awaneb kui raamat, millest välja walguwad hõõguwate walude wõi waiksete rõõmu-hõiskete jutustused. Kuid neid jutustusi peab oskama lugeda.

Minu mälestuses, mis seotud lähema wõi kaugema minewikuga, peituwad paljud sarnased jutustused. Ja kui ma lehitseks oma mälestusteraamatu lehti, millel tuttawad näokesed wahelduwad nagu terwitades, siis paistab, et kõiki mälestusi, mis nende nägudega ärkawad, iialgi ei jõua raamatutesse kirjutada. Neid on nii palju, nad on sügawad, et tummad trükitähed millalgi ei suudaks väljendada nende waiksete südamete hõõgumist, mille ees isegi paremad juturaamatud on ainult kahwatu luule.

Siin, sõbrad, olen püüdnud teile üles tähendada ühe sarnase õrna hinge jutustust, kuigi tean, et wõimatu on inimese hinge sõnades väljendada.

See oli Läti iseseiswuse sõja päewil, kui ma lühikest aega ühes Liiwimaa linnakese haigemajas pidin lamama. Seal lahkudes wiisin endaga kaasa selle jutustuse.

Mulle jutustas seda keegi haawatud sõjawäelane, kes minu haigemajast lahkumisel veel sinna jäi. Mõne nädala pärast lugesin sama linnakese ajalehest tema kohta lühikese teate: „Läinud nädalal surid kohalikus haigemajas seitse haawatud sõjawäelast...“ Nende seitsme hulgas seisis ka tema nimi.

Ta olnud waremalt laudsepaks, töötamas samas linnakeses ühes wäheemas töökojas, kus meie mõlemad tol korral haigewoodis lamasime.

Kord õhtuwidewikus laulis üks haawatutest pikkamisi ja kaeblikult;

„Ema, ma tulen, kui õhtu on hiline...“
Ja kui waikis õrn laul, hakkas mu

naaber, patjadesse wajunud pead minu poole pöörates, rääkima.

„Minul ei ole enam ema. Warsti, wõib olla, jõuan ehk tema juure. Kuid selle juure, kes millalgi seda laulu laulis — iialgi. Ah, see oli mu saatuse laul...“

Õhtu widewikus nägin ta silmi palwikuliselt kiirgawat. Siin awanes hing jutustusega saatusest. Wõtsin ta käe, mis end minu poole sirutas, ja sain aru, et ta edasi tahtis jutustada. Wõib olla, tahtis ta wabaneda mõnest piinawast koormast? Tasakesi ütlesin ma temale: „Jutustage...“

Ja ta jutustas.

„See oli mõne aasta eest. Olin alles jõudnud siia linna ja töökotta astunud. Tundsin ainult oma kaastöölisi, kuid sõpru ma nende hulgast ei leidnud. Õhtud weetsid nad harilikult mõnes kõrtsis õlleklaasijuures wõi biljardi mängides, kuid minule ei meeldinud nii üks kui teine. Õhtuwidewikkudel hulkusin üksinda Koiwa kallastel.“

Ja siis kuulsin ma sedasama laulu. Koiwa teisel kaldal, mäekünkal, seisis surnuaed ja selle kõrwal mäenõlwakul — aed sügisehtes. Igal õhtul, ühel ja samal ajal kõlas see laul üle waiksete wete. Kuulmine ei petnud mind: laul tuli surnuaia kõrvalt aiaast. Lauljannat ennast warjasid puud, widewik, minuni kostis ainult kurb hääl.

Mängisin vähe wiilulil, ning kui pimedus kätte jõudis ja waikis lauljanna, otsisin oma toas wiiluli keeltel wastukaja sellele laulule. Kas kuulis seda veel keegi peale minu hallpea korteriperenaise?

Nii kordus see iga õhtu. Mulle paistis juba, et mu saatuse on seatud selle tundmatu lauljannaga.

Pühapäewal, üle Koiwa seiswas linnaosas hulkudes, otsisin selle maja numbri, mille taga minu aed pidi olema. Endamisi olin harjunud seda nimetama: „minu aed.“ Ning ühel õhtul, kui wiilul oli kaebanud, istusin laua juure. Pidin midagi kirjutama. Teie mõtlete — luu-

letama? Noh, seda teewad ju õnnetult armastajad ikka. Kuid minul tuli kiri wälja. Kellele? Tundmatule lauljannale.

Õieti öelda ei olnudki see mingisugune kiri. Olin tol korral samasuguses meeolus, kui praegu: wajasin inimest, kellele rääkida süngest ja nüri-dast walust, mis nii kaua minus oli pakitsenud. Kuid kellele wõisin ma sellest jutustada? Kas minu wanakesele, kes igal hommikul hoolikalt mu tasku-tesse wõidleiba toppis, kui tööle läksin? Wõisin seda öelda ainult endale, oma saatusele. Kuid tema, see lauljanna, juba oligi minu saatuseks. Ja nii kirjutasin ma oma kirjale, mis õieti ei olnudki kiri, kuid milles oli palju lihtsa laudsepa selli hingest ja palju jämedaid grammatilisi wigu (oh, kuidas ma pärast nende üle häbi tundsin) lõpuks aadressi. Teie küsite: missuguse? Noh niisuguse, missuguse teadsin: Uulitsa, numbri ja edasi sõnad: „Wõõrale lauljannale.“

— „Ja kiri „wõõrale lauljannale“ ei jõudnudki kätte, ning ning sellega jäi teie jutustus lõputa. Oli see nii?“ — küsisin ma.

„Ja, kuidas seda öelda. Tõesti, lõputa... Kuid kiri oli siiki kätte läinud ja minu jutustusel ei ole siin weel lõpp.“

Ta jutustas edasi, weel aeglasemalt ja pikaldasemalt, nagu tahtes oma jutustust pikendada.

„Jah, ta oli mu kirja kätte saanud. Mõne päewa pärast sain wastuse, aadreseeditud wäljamõeldud nime peale, mille temale olin saatnud. Te mõtlete: kui labaselt! Just nagu kosjakuulutuste peale ajalehtedes, kuid sel korral ei osanud ma midagi paremat wälja mõelda. Teie, wõib olla oleks minu asemel tei-seti talitanud.“

Kui ma midagi ei wastanud, jutustas ta edasi.

„Sel päewal sadas lund ja minu südames oli nii soe ja helge. Kui ma koju jõudes lauallt wäikese walge kirjakese leidsin, hakkas mul weel soojem ja helgem. Paistis, et ka minu südames on kord lõpp pikkadele sügiswihmadele.“

Aga ei! Lumi ei too lõokest lauludega Lumega tuleb waikus, tuleb pikk, pikk talw... Ta oli kirjutanud ainult kaks rida:

„Ärasõites wiin Koiwa kallastelt kaasa teie hinge jutustuse, kui kõige ilusama, mis see linnake mulle annud.“

Nii siis, ta sõidab ära. Wõib olla juba täna õhtul? Tundsin, nagu peaksin ma midagi tegema. Kuid mida? Sinna joosta? Teda näha? Kinni hoida?... Ei, ei. Kas ei rääkinud see kiri küllalt selgelt: see oli jumalagajätmine, mitte nägemiseni, jumalagajätmine minewikuga, millel ei ole enam tulewikku.

Läksin wälja. Lumehelbetest kaetult jalutasin samal kohal, kus waremalt lauljannat olin kuulatanud. Nagu must igawik, puhkas Koiwa oma waiksetes kallastes. Kusagil uulitsatel kõlisesid esimese lumeteega kuljused.

Siis mõistsin ma jälle: tema saatmisel? Peagi kostis sealtpoolt kaldalt üle silla jaama poole sõitwate woorimeeste kõlin. Kas ei wiinud nad seal ära midagi minust enesest?

Siis wajusin ma nagu letargilisse unne. Alles mitme päewa pärast sain aru, et oli waja midagi teha, et oma nõrkusest ja kartusest hiljaks jäin. Kas ei põgene ma kergemeelselt oma saatuse eest?

Järgmisel õhtul läksin üle silla teisele kaldale, et teatud maja üles otsida. Pikema järelepärimiseta sain teada, et siin keegi sakslanna tubasid wälja üürib. Kõlistasin ja küsisin, kas ei ole mõni tuba wälja üürida. Jah, olewat parajasti üks. „Wististi see, milles elas see neiu, kes ära sõitis?“ küsisin ma. Ei, siin ei olewat ühtegi neiu elanud. Läänud nädalal sõitnud küll minema gümnaasiumi õpetajanna proua Dinge. Mõne aja eest langenud tal mees Karpaatides ning ta sõitnud nüüd halastajaõena wäerinnale. Kas ma ei olewat teda tunnud? Olnud suur lauljanna.

Kuidas wõsin siis mina teda tunda?

Koolis ma enam ei käinud, ja kuidas teisiti wõiks laudsepp tutwuneda kooli-õpetajannaga?

See oli wististi tema? Selles ei olnud kahtlust. Ah, miks ei olnud ta õmblejanna!..., Waadake, siin on nüüd minu jutustusel lõpp.“

„Ja on ta nüüd siin, meie õdede hulgas?“ küsisin ma.

Ei. Siin oleks see nagu raamatu järele. Teda siin ei ole, kuid teda, seda nägematut, näen ma praegu igal öösel

unes. On olemas kusagil maal, Sikstini madonna — olen näinud seda postkaartidel, sarnasena näen ma teda. Ta kummardab minu üle ja silmis särawad tal pisarad. Ja ainult unenägudes on weel mu jutustusel järg. Teist jäрге ei saanudki olla!

Õieti, mis järg wõikski siin weel olla?

Nii lõppes minu juhusliku kaaskannataja jutustus.

Ja siiski oli sel järg. Kuid siin algab juba teine jutustus. Sel on — minu enese.

Mitme aasta pärast olen jälle samas linnakeses Koiwa kallastel. Ka tema, proua Dinge, on siin — kuigi küll mitte enam selles aias. Töötame seltsis ühes koolis ja sagedasti juhtume seltsis koju minema, ühest linna serwast teiseni. Oleme juhtumisi naabrusesse elama sattunud. Üle põõsaste, läbi pihlakapuu okste näen tema akent wanamoealise majakese ärklikorral. Jumalagajätmisel meeldib mul tema kätt kauemaks oma kätte jätta. Meeldib ka mõnikord õhtuti tema toakeses lõhnawa teeklaasi juures istuda. Wahest juhtub, nagu räägiks waikimine iseenesest.

Kord, kui waikimine paistis juba ähwardawalt pikana, küsisin:

„Miks ei laula teie enam millaski. „Ema, ma tulen?“

— „Aga kuidas teate teie, et ma seda kunagi laulnud olen?“

Waikisin. Nagu edamisi rääkis ta: „Lauldud laul...“

Ja siis, küsiwalt silmi minu poole pöörates, lausus:

„Kas ei ole ka unenäod nähtud?“

— „Kuid kas ei ole unenägusid, mis wõiwad korduda?“

„Kuidas kellegil on?“

„Aga teil?..“

Kas ei olnud ma selle kahe sõnaga oma saatuse mängule pannud?

Wastust ei olnud. Ta tõstis silmad minu poole ja neis nägin ma neidsamu Sikstini madonna pisaraid, mida mu sõber oli waadanud oma unenägudes.

Minu käsi, mis laisa hellitusega tema küünarnukki oli puudutanud, hakkas wärisema ja tõmbus tagasi. Tema waade oleks seda nagu keelanud ja paludes hoiatanud. Ja siis pööras ta oma silmad kõrwale — noore ohwitseri pil-dile, mis mustas raamis seinal rippus.

Kas kõlises mul kõrwus midagi? wõi kõlisesid jälle kuljused? Need-samad, mis teda siit ära olid wiinud, et helliseda õrnale hingele waiksetel kallastel.

Ära sõitle.

Ed. L. Wöhrmann.

„Me isamaa on wäga waene — üks laigukene Põhja paest, kus ainult orjawits ja ohak on toitmas oma poega waest —“

Ohoo! Mu naaber, ära sõitle ja ära nea me kodu waest: Eks püha päike heldelt rända ja paista alla taewalaest?

Kas sa ei tunne Eesti neidu ja Eesti meest ja Eesti naist? Ja oma isamaad? Siis tõesti silm pimestud sul udukaest . . .

Proua Tarnotzi malekäik.

Austria kirjanik Roda Roda.

Nad istusid einel — ministeeriumi sekretäär, herra von Tarnotzi, ta naine ja mõlemad poisid. Oli esimene kurb sügishommik. Kirjakandja wiskas posti kirjakasti ja helistas. Proua von Tarnotzi ruttas välja. Tagasi tulles juba lõikas ta juuksenõelaga peene kollase ümbriku lahti; punastas nagu moonilill ja kahwatas kohe selle järele.

„Mis on lahti?“ küsis Tarnotzi kartlikult, peaaegu ehmunult.

Proua von Tarnotzi pilgutas talle silmi ja waatas laste poole.

„Pärast, armas Albert,“ ütles ta mahedalt.

Seal peatus herra von Tarnotzil weri südames. Poisid tõusid üles, panid rantsad selga ja läksid.

Tarnotzi tõmbas selga kulunud, wärwist muutunud palitu: põgenemiskatse.

„Ei, ei,“ hüüdis proua von Tarnotzi ja pidas teda warukast kinni. „sa jääd — mul on sulle midagi öelda.“

„On hilja — ma pean büroosse...“

„Lollus. On pool üheksa. Nõunik tuleb alles kell kümme, riigisekretäär kell üksteistkümme ja minister üldse mitte. Seal pead sina, just sina kell pool üheksa jooksuma? Noh, muidugi, isamaa rebeneks muidu... Sellest tulebki ametnikkude willetsus: herrad ametnikud tunnewad end ainuüksi tindikaladena; perekondlisest meelest pole midagi järele jäänud. Kui mitte mõni jumala ettewaatususest naise ei saaks, kel on arusaamine elu ja seltskonna nõuete wastu — naise, nagu mina näiteks jumalale tänu olen, — sarnaste meeste lapsed peaks lihtsalt nalga surema wõi tänawapühkijateks hakkama.“

Nad seisid jälle söögitoas. Herra von Tarnotzi langes diiwanile. Naine hoidis talle wapiga kaunistatud kirjalchte nina ette. Tema ekstsellentsilt, ministriproualt.

„Armsaim proua von Tarnotzil! Juba aasta otsa pole Te puudunud üheltki neist pidudest, mille sissetulek kannatawale inimsoole kergendust peab tooma. Olen näinud Teid heategewuspidudel tegewuses, ohwreid nõudmas ja ohwreid

toomas. — Sõda wajab sõdureid. Need read, mu parim proua von Tarnotzi, tahawad Teid uueks heategewaks ettewõtteks siduda...“

Herra Tarnotzi silmad libisesid ruutemini üle Tema ekstsellentsi paendumatu Sacrécoeurkirja ja haarasid sellest ainult üksikuid sõnu:

„...lähenew talw. . . soojad riided. . . neljapäewa õhtupoolikul... komitee moodustamiseks... iga daam wiissada krooni kui asutaw liige... Kas wõin Teid meie sekka arwata?“

„See tuleb su igawesest jooksmisest,“ ohkas herra von Tarnotzi.

„Jah, see tuleb sellest,“ wastas naine wõidurõõmsalt — nagu keegi, kes tuhande waewa järele lõpuks ometi sihti näeb. „Lõpuks ometi satun Tema ekstsellentsiga isiklikku wahekorda.“

„Igal basaaril oled sa olema pidanud,“

„On kohustusi waese, abi wajawa inimsoo wastu. Peab midagi tegema, et äratõugatuud lepitada. Seal on iga wahend lubatud. Ja kas pole ministriproua tunnustanud, kui hoolas just mina olen?“

„Seda rohkem pahandab ta, et sa seekord kaasa ei tee.“

„Kaasa ei tee? Wõimata.“

„Kaasa tegema? Weel wõimatum. Kust tahad sa siis wiissada krooni wõtta, mu armas Hermine?“

„Neid tuleb muretseda. Need wiissada krooni kannawad protsente — weel meie lapsed wõiwad sedakasutada.“

„See ei lähe. Mul pole raha, armas Hermine, sarnasteks asjadeks.“

„Sarnased asjad! Kuidas sa seda toonitad! Need on kõige tähtsamad asjad. Olen aastaid selle kallal töötanud, et meid tähele pannakse, suhteid sõlmitaks, et me edasi jõuaksime Ma saan ministriprouaga sõbraks — ta kutsub meid oma õhtule. Kord puudub neljas tarokkil — sa aitad välja. Teine kord on waja riigisekretääri aset täita — isenesest tuleb inimestele Tarnotzi nimi huulte peale — kes tookord tarokil nii kena oli. — Kui ma ringi jooksen, end waewan, hoolitsen ma ainuüksi

perekonna eest. Wõi usud sa, et see mulle lõbu teeb wõraid lapsi riietada, jõulupuid hospitaalides süüdata, kuna haiged mulle nii wastikud on?"

Herra von Tarnotzi oli lahja kaela paenutanud, nagu seisaks ta dushi all, mis sädeles, nirises ja terawalt tast üle woolas.

"Wabanda, kell on üheksa. pean..."

"Mis pean ma," küsis proua Hermine tungiwalt, "mis pean ma ekstsellentsile kirjutama?"

"Mis sa tahad, armas Hermine. Sa oled ju nii tark. Peen ettekääne..."

"Albert!" hüüdis Hermine wannutades. "Mõttele meie laste tulewiku peale!"

"Ja, ja," hüüdis see trepikoja kindlast warjust. "Just sellepärast. Kas peawad meie poisid talwel halasti jooksuma?"

Häwitatult jäi proua Tarnotzi maha. Ta tundis oma meest. Rahaasjus — seal saab wäike, tagaetud ministeeriumi sekretäär kangelaseks; ta kannatab kõik piinad, kuid ta ei anna järele. Ta heidab siis pea tagasi — Aadama õun kargleb üles ja alla nagu oraw kotis — nagu läheb rohelisteks — ja ta waatab nagu... nagu jonnakas kaamel.

Jõuetuse pisarad woolasid proua Herminel üle näo. Ta wõttis ministriproua kirja ja nuusutas seda. Peen lõhn tungis talle ninna.

White Rose, mõtles ta, pudel wiissada krooni. Jah, nii suurtel daamidil on tore elu. Kui nad raasukese waeste leiwakotti heidawad — on see teenus? Kuid tema — kui tema wiissada krooni sisse wiskab — see peab tsentnereid kaaluma. Kust, kust? — Proua Hermine surus rusikad otsale wasarduwas mõlemises.

Wõimata, mõtlemata ministriprouale ära öelda; ja silda maha rebida, mis ta laenatud rauast ja kingitud puust waewarikkalt ehitanud. Äärmisel puhul on weel üks tee — läbi wee; wesi on jääkülma, põhi kaetud terawate haawawahe kiwidega. Tee wiib öde Luisest mööda.

Tal on raswane elu, Luisel. On kõigest edewustest loobunud ja plekisevale läinud, kes end wabrikandiks sõimata laseb. Ta istub rahas, täissöönud ja paks, ja pilkab ikka jälle kõrgema kolmekümnetuhande kirju wiltsust; ja sureb kadedusest, kui ta Hermine von

Tarnotzi nime ajalehes „koosolijate“ seas loeb.

Hommikul, lõunal ja õhtul uuendas proua von Tarnotzi tormijooksu, kaks pikka päewa. Kindlus herra von Tarnotzi pani wastu. Ta heitis pea tagasi, Aadama õun kargles üles ja alla nagu oraw kotis — herra von Tarnotzi ei annud alla. Ja kauemini ei wõidud wastust Tema ekstsellentsile edasi lükata.

Tagajärjed tulgu sinu peale!" hüüdis proua von Tarnotzi suure shestiga. „Olen walmis oma südamewerd oma laste eest walama — aga, nagu ütleb ülemadwokaat: rumalusega wõitlewad isegi jumalad asjatult.“

Ja proua von Tarnotzi hakkas metsikult nutma. „Mu armas Hermine,“ ütles Tarnotzi lõpuks, „annan sulle 24. nowembril, su armsal sünnipäewal, tuhat krooni, nagu sulle lubasin. Wiissada krooni poiste jaoks — talwepalituks, kingadeks ja ülikondadeks. Wiissada on kingitus. Selle eest osta omale kärbanahkne krae, mille pärast sa oma öde Luiset nii wäga kadestasid.“

Kuiwalt ja külmalt lisas ta juure — meeldheite julgusega: Rohkem raha pole. Ja lõpp.“

Seal jäi Herminele ainult üks, terawkiwine tee lahti. Wiibimata astus ta sellele. Ta tõmbas wana lilla kostüümi selga ja sõitis öde juure. Wäikeste samudega läks ta üle wabrikuõue, teda ümbritses plekikõla. Koledalt kõlas see wastukajana. Luise, mõtles proua von Tarnotzi, Luise närwid on wist nagu kõied.

„Jumaluke — milline au!“ hüüdis Luise pilklik hääl juba werandalt. „Mis ma näen? Ministeeriumi sekretääri proua.“

„Tere, armas Luise! Tahtsin jälle näha, mis sa teed. Kuidas käsi käib?“

Ta kaisutas öde ja suudles teda paremale ja pahemale poole. „Tahtsin mõnusat õhtupoolikut saada.“

„Ja siis tuled minu juure?“ küsis Luise, alati haawatu.

„Muidugi. Tead, kogu seltskondlik kraam läheb läilaks. Kui mõnus on sul werandal!“ ütles proua von Tarnotzi ja pilgutatas närwlikult silmalaudega. Ta pea surises wasardamisest, wiilimisest ja kõlisesemisest.

Proua Luise kallas ta tassi ääreni täis ja kuhjas kõik koorekirnu õe kohwile. Ta lasi wärsket wõid tuua, saia, wiinamarju ja pähkleid. Ta kostitas ikka rikkalikult — eriti Tarnotzsid. Neid eriti.

Herminele ei tahtnud miski maitsta. Ta katsus konwersatsiooni teha ja tal oli inimeste hajameelne, enesesse pöördud ilme, kes wõitlewad suure, küpse mõttega. Ta näppis saia. Tekkisid waheajad, mida lunastasid elawuse uued hood. Proua Luise kuulas lõbusalt pealt, peaaegu põnewalt. Ja lasi oodata. Ta teadis ju väga hästi: Hermine tahab midagi.

„See wõi,“ hüüdis proua von Tarnotzi, „suurepärase. Ja mesi nagu niipuuõis!“

„Ära liialda! Lihtne wurrimesi — nagu käsitöölise majas harilik.“

„Mine, su mees on ju wabrikant.“

„Selleks nimetasid sina tema = oma peene seltskonna pärast. Tal on aga käsitöölise ametipaber.“

„See on ükskõik. Sa ei teagi, kui hea sul on. Mingit muret, kõik rikkalikult. Mina selle wastu...?“

Proua von Tarnotzi waatas üles — meeleldi ja ilmekalt. Ta tahtis küsitud saada.

„Sa kaebad ikka,“ arwas Luise.

„Mul on selleks põhjust.“ Proua von Tarnotzi asetask end mugawamini istuma Hüppe silmapilk lähenes.

„On nii palju kohustusi, inimesed peawad meid rikkaks...“

„Sinu süü. Mispärast teed sa nii palju kära?“

„Mu mehe amet...“

„Lollus! Iga inimene teab, et riigi-ametnik waene näljakäpa imeja on. — Wõta weel üks wõisai!“

„Iga inimene teab... Seda ütled sa nii. Peab au kõrgel hoidma.“

Proua von Tarnotzi kargas äkki külma wette, lühendas sellega õe lõbu. „Tahtsin sult nõu küsida Luise. Seltskondlikus küsimuses. Loe kirja, mille saatis mulle Tema ekstsellents, ministriproua...“

„Jumaluke, kuidas sa ehmatad! Ministriproua!“

„Mis pean ma ekstsellentsile wastama?“

„Noh, wasta ausalt: Mul pole wiisada krooni, et waeseid lapsi riietada... wõi...“ — pilge oli teraw nagu nuga — „kirjuta, et sul aega pole ilusaks kawatsuseks häbelikkude waeste lapsi peenete, nende wanemate seltskondlikule kohale wastawate riietega warustada... See on ometi ekstsellentsi kawatus?“

„Ei lähe, armas Luise!“ hüüdis proua von Tarnotzi ja wäänles piinade käes. „Sa pead mind aitama. Sa pead lihtsalt. Laena mulle wiisada krooni. Ma maksan nad sulle tagasi. Ajajooksul. Wiiskümmend krooni kuus.“

Proua Luise löi käega. — „Ei. Käsitööliline teenib waewarikkalt raha.“

Wiis korda proowis proua von Tarnotzi tormijooksu õe südame pihta. Siis pani ta wiimase kaalule: ta lubas õele oma sünnipäewakingituse. Nii tõsi, kui jumal aidaku: niipea kui Tarnotzi raha talle kätte annab, toob ta selle õele.

Luise pani kirjakese enese ette ja paksud, walged käed risti.

„So, so. Kärbakraed soowid sa enesele? Nagu minul on? Ja ohwerdad oma armsama soowi sellele lollusele?“

Proua Luise jäi wait ja wahtis tarretult enese ette. Midagi pidi tal plekkseppemandal ministeeriumi sekretääri prouast ees olema: vähemalt kärbakrae.

Ta tegi rahakasseti lahti, pani kümme rahapaberit õe ette.

„Pole tarwis tänada. Mina tänan, kui sa tagasi maksad... Luba, ma pakin sulle weel kooigi sisse — su poistele.“

Wabriku ees on sügaw kraaw. Must, roheline samblaga kaetud wesi haiseb seal sees. Peaaegu oleks proua von Tarnotzi koogipaki sinna sisse wisanud Peaaegu. Siis mõtles ta järele.

Teisel päewal läks ta ekstsellentsi juure. Naeratades pani ta raha briljantidega kättesse. Luise luges ajalehes artikli, mis üle woolas kiitusest daamide uue heategewushoo kohta. „Kosoolijate“ seas oli ka: Proua ministeeriuminõunik Hermine von Tarnotzi! — Rumal inimene! Selle eest annab ta kasukakrae ära!

— — — Talwe algul oli Luise pulmapäew. Tuli proua von Tarnotzi.

„Suudle tädi kätt!“ manitses ta nooremat poissi. Poisid olid uutes palitutes, madrusülikondis, kindais, laitmatuis kingis ja sukkis.

Proua Tarnotzi õlgadel aga lebas kadedalt kollane, suur, lai, rikas kaskakrae. „Ma ei taha mitte ainult õnne soowida, Luise — ma tulen ka tänama.“ — Hermine pani õe ette lauale wiis uut sajakroonilist rahapaberit. „Kas Albert siiski järele andis?“ küsis Luise pettunult. „Nagu näen, on sul ju kärp.“

Proua von Tarnotzi waatas poegade poole. Kõik kolm naersid — ema ja poisid.

„Mu mees,“ ütles proua von Tarnotzi, „pole pennigi rohkem wälja annud, kui ta tahtis: tuhat krooni — päris täpselt: wiissada poistele, wiissada mulle. Sa näed, meil on kõik: poistel riided — mul kaskakrae ja sul raha.“

— „Nõidusid sa siis?“

Auahnus ei lasknud proua von Tarnotzil waikida. „Nõidunud? Ei Kasutasin ainult antud võimalusi.“

Poisid hirwitasid weel laiemalt. Paulikene tegi peaaegu kõrwad iläseks.

„Kas pole need ilusad poiste ülikonnad?“ küsis Hermine. „Noh, ministriproua korraldas peo: waeste laste riietamine. Mina andsin selleks raha. Kui raha antakse, wõib wastuteenistust nõuda. Meie pesija wiis kaks poissi riietamisele — minu poisid. Ja mina, komiteedaam, walisin neile isklikult ilusad asjad wälja. Wõin tõendada: kõige ilusamad.“

„Kuule,“ ütles Luise täis ilusat pahameelt, „nii alatu wõib ainult nõnda nimetatud kõrgemal seisja olla. Mina oleks ometi wiissada krooni kohe enesele pidanud.“

„Mu armas Luise, sa pole iialgi mõistnud, et seisus, aukraad ja seltskondlik kohustus inimesele rasked kooramad selga panewad. Ja tänu mu heasüdamlusele heategewuses on Wikil nüüd wabakoht Josephi internaadis ja Paulikesel stipendium.“

Lohutus.

Saksa kirjanik Hans Gäfken.

Me üle on tulnud walu, kurbus warjutab me päewi. Mõned arwawad, et me elus enam ruumi pole rõõmsateks tundideks. — Kas peame hädal-dama hommikust õhtuni? — Kas peame awaldama kurbust ja meeleheidet? — Ei, kolmkordselt ei.

Üles peame waatama, üles peame püüdma, nagu wanad tammed metsas. Ning lohutust peame otsima igawikus. — Esiteks looduses, mis igawesti oli ja igawesti jääb. — Wõib olla, mitte igawesti jumala ees, kellele on aastatuhanded nagu tuulepuhang. Kuid igawesti meile surelikkudele, kelle elu kaob nagu waheldusrikas unenägu. — Meil peab olema wäikese, alandlikkuse wastu lugupidamist, rohukõrre wastu tee ser-

wal, liblika wastu, kes kirjult ja päikeseõndsalt mööda lendab.

Õhtul aga olgu arwe lõpetatud päewa ja ta waewaga. Peletatud olgu mured ja wiletsused. — Wõta kapist raamat, mille kirjutas keegi, kelle hing oli kell, ärataw kell. — Waatle pilti, mille lõi keegi, kes süwenes innukalt olemise igawesse ilusse. — Kuulata toone, mis lendasid õnnistatu poole igawestest kaugustest.

Lohutus woolab su hinge, lohutus, mis ei haihtu nagu maised asjad, millega rumalad end uimastawad lühikeseks tundideks, millele järgneb jalamaid kainestus. Lohutus igaweses! Kes seda leida oskab, sel on säraw õnn sü-dame kambrites.

Laatsaretis.

Daani kirjanik Peter Nansen.

Oli ülewaatus garnisoni laatsaretis.

Eesotsas puhkis suur, paks ülemarst, mundrimüts kuklas, kui tema sõjawäelise tõusuredeli ainus tunnusmärk. Tema kõrwal pikk, kahwatu abiarst, kes kõik oma nalja ära tarwitas, et pilwi oma tusase ülemuse laialt otsaesiselt eemale peletada. Siis järgnes teoloogiline haigerawitseja ümmarguse praostinäoga, prillid ninal. Siis järgnes salk mitmekesidust, mis koosnes unistest haigerawitsejatest ja korporalidest. Wiimaks juba hommikul wara kergesti windis ülemseersant, kes haigerawitsejannade köögis oli käinud ja seal tähtsal näol proowinud haigetele määratud portweini, weendumusele jõuda tahtes, kas ökonom haigetele ka tõesti andis head ja wõltsimata weini.

Ülemarst oli tusane, pahas tujus. Suur hulk uusi haigeid oli wastu wõetud, temal oli wähe aega, sest peaaegu kogu öö oli ta eripraksises tegew olnud. Selle tagajärjel nuusutas ta igal pool pettust. Ta tormas nii jõuliselt edasi, et kõdunenud trepid tema all praksusid, ja haigetuppa tormas ta kui maruhoog haigerawitsejannadele ja haigetele kaela.

Ta urises ja kirus, sõimas wäsimata naljakat, ikka enam kahwatawat abiarsti, pörutas rawitsejannadele peale ja korraldas kategoorilise halastamatusena palawikudieeti ja kihisewaid wanne ning Rhicinuse õli nii haigetele jalgadele kui haigetele kõhtudele.

Ja siis kisti toa nr. 27 uks lahti ja ülemarst ühes saatkonnaga tormas sinna sisse.

Ülemarst tormas woodi ette, milles keegi kopsupõletikku põdew mees kinisilmil lamas. Haige aukulangenud põsed olid kaetud mustade habemetüügastega ja ta otsaesisel hiilgasid higitlagad.

„Magab ta?“ küsis ülemarst pahaselt.

„Ta on wäga haige,“ sõandas teenistuses olew haigerawitseja mehe wabanduseks sosistades ütelda.

„Hm, hm!“

Ülemarst luges haige päitsis seiswalt tahwilt haige hommiku- ja õhtu-temperatuuri. Ja wäikese waheaja järele ütles ta äkki täitsa muutunud toonil taksakesi ja ettewaatlikult rawitsejannale:

„Kas Mads öösel ei maganudki?“

„Ei, herra ülemarst. Mads Hansen on kogu öö soninud. Hüüab wahetpidamata oma ema!“

„Waene poiss!“

Ülemarst seisis jälle mõne minuti waikides. Aga nähes, et Mads Hansen parajasti silmad awas, noogutas ta haigele naeratades pead.

„Tere hommikut, armas Mads, kas tunnete mind?“

„Kuidas käsitate, herra ülemarst!“

„Mads Hansen igatseb küll ema järele? Mis arwab Mads, kui me ta emale kirjutame, et ta teda waatama tuleks?“

„Nagu käsitate, herra ülemarst!“

„Kus te wanemad elawad?“

„Nagu käsitate, herra ülemarst!“

„Kas Mads mäletab weel, mis selle küla nimi on, kus ta elab?“

„Oh ema, ema, — armas ema!“

Ülemarst pööras saatkonna poole.

„Kas siis keegi Mads'i rühmast ei tunne ta wanemate adressi?“

„Ei, herra ülemarst,“ wastas haigerawitseja. „Keegi pole sealt pärit, kust on Mads Hansen. Keegi ei tea temast midagi lähemat. Ütlewad, et teawad ainult, et ta alati on koju igatsenud. Rühmas tal sõpru ei olnud. Oli wististi ainus oma külast. Ja ta ei saa ta midagi seletada. Oleme seda temalt asjata küsinud.“

Ülemarst wiskas oma mütsi tühjale woodile, astus Mads'i juure ja ütles:

„Kas kannatate wälja istumise, Mads? Waadake kord, nüüd aitawad Teid hea preili Holm ja seal see kõwerjalgne kelm, siis wõite juba mõne hetke istuda, kuni ma Teid läbi waatan. Ja siis peate nägema, Mads, mõne päewa pärast olete jälle terve ja siis saadame su koju su ema juure.“

Ülemarst silitas Mads'i märga otsaesist, rawitsejanna ja rawitseja hoidsid

teda kumbki teise käe alt, ja ülemarst pani oma kõrwa kuulates Mads'i seljale.

„On korras, armas Mads, nüüd heitke jälle ilusasti maha.“

Ülemarst pööras abiarsti poole, kelle nali oli otsa saanud, ja sosistas:

„See on walmis!“

Siis ütles ta waljusti:

„See on otse silmatorkaw, kuidas Mads eilsest saadik on toibunud. Nüüd saab tast warsti jälle tubli sõdur. Peaasi on, et Mads nüüd midagi sööb wõi joob. Kas on Teil millegi järele isu?“

Mads silmitses ülemarsti arusaamatuna.

„Jah, kas ei wõiks Te midagi meele tuletada, mille järele Teil isu on? Te ei tarwitse häbeneneda, sest Teie seisate riigiteenistuses ja riik ei hoia kokku, kus waja on kodumaakaitsja terwise eest hoolitseda. Kas soowite portweini, Mads?“

„Ei!“

„Jah, aga siis wististi konjakit? Ka mitte! Aga wahest klaas õlut? Wõi kuumaksaetud weini?“

Mads näis kõigi kiusatuste wastu olewat külm. Ja ei olnud sellestki kasu, et ülemarst oma saatjailt ja kaashaikeilt nõu küsis? Keegi ei tunnud Mads'i maitset.“

Aga ülemarst ei jätnud ometi järele.

„Kõik oleneb sellest, et luuleandi on. Wiimaks leiame ometi weel õige asja. Sest mina ei tunne sõdurit, kes mingisugust joowastawat jooki ei armastaks.“

Ja ta jätkas Mads'i kiusamist kõiksugu weinide ja grokkidega. See aga jäi külmaks, kuni ülemarst wiimaks ütles:

„Aga mis arwab Mads arrakupunshist?“

Mads'i näost lehwis üle naeratus, just nagu wana, õnnis jõulumälestus, ja üsna tasakesi kordas ta mõnuses ootuses:

„Jah, arrak!“

Ülemarst hiilgas.

„Näete, oleme Mads'i kire, Jumal teab, wiimaks ometi kätte leidnud! — Nii siis, korporal! Kirjutage kord ekstra toitmistahwile: pudel arrakit Mads Hanseni-le. Teie, preili Holm, hoolitsete, et Mads nii mitu klaasi arrakpunshi saab, kui tahab. Ja Teie, rawitseja, jääte täna õhtupoolikuks Mads'i juure, joote tema seltsis punshi ja mängite temaga kuutkümmandkuut!“

Aga abiarstile, kes kohusetruult imestades naeratas, ütles ta:

„Seda skandaali, mis selle arrakipudeli eest ülemwalitsuselt saame! Nii-sugust korraldust pole küll kuninglikus Daani garnisonilaatsaretis weel enne olnud!“

Ja siis astus ta jälle haigewoodi ette, silitas pehmesti haige põske ja ütles:

„Jumalaga, armas Mads!“

Siis wõttis ta oma mundrimütsi, wajutas selle kõwasti oma lühikeseks lõigatud juustele ja jätkas oma ülewaa-tust puhkides ja sõjawaeliku waljusega.

Kogu õhtupooliku aga lamas Mads woodis ja jõi arrakpunshi ning mängis kuutkümmandkuut, uskudes, et jõulud on.

Õhtu eel algas surmawõitlus.

Rawitseja kutsus preili Holmi.

Kui Mads teda nägi, ajas ta enda woodis istukile, wõttis õe ümbert kinni, pani oma pea tema rinnale ja ahastas:

„Ema, ema!“

Wana, närtsinud neiu aga silitas teda abituma õrnusega ja rääkis temaga kui lapsega, kuni ta rahulikuks jäi.

Mads suri rõõmsasti, uskudes, et ema seltsis peab jõulupühi.

Kuuwalgus.

H. Wühner.

Kuu küsis minult, kas tal annan luba,
Et tooks mu tuppä oma lõuendi.
Ei keelanud ma teda muidugi,
Ja warsti ehtima ta hakkas tuba.

Tõi kaasa linad, laiad, lumiwalged,
Ja laotas mu põrandale nad
Kui unenäod, õrnad, ilusad, —
Ja waiksest rõõmust hiilgasid ta palged.

Wie palmipuu saar.

Inglise kirjaniku Ottwell Binns'i romaan.

4

Callaghan oli waherjal jälle nende juure tulnud. Veel enne kui ta rääkida sai, hüüdis Jaawa:

„Mis on sündinud?“

„Pägana piinlik asi. Negatiivne on kadunud.“

„Kadunud? Kas tähendab see, et nad on warastatud?“

„Rahilemata. Plekist kohwer, kus ma nad hoibsin, on lahti murtnud.“

Jaawa-Jack ei oodanud ütluse lõppu, waid pööras Nora Callaghani poole:

„Kas wistite selle tüdrukü, mõtlen San-Tshunt, oma tuppa?“

„Ja, me wiibisime mõne minuti minn toas, siin järsin ma ta werandale üksi, kuni riietusin.“

„Etis warastas see hiinlanna meie pildid,“ hüüdis Jaawa täie weendumusega.

Nora waltis rõhutuna, kuna Jaawa edasi kõneles:

„Pole kergemat temale, kui Teile wenna tuppa hiilida ja sealt ära wõtta asjad, mida ta siia olt tulnud otsima!“

„Aga ta elab juba ju hotellis,“ hüüdis Nora. „Meie leiame ta kätte.“

„Jah,“ wastas Jaawa awaliku wiisiga, „aga Teile wõite ta naha maha wõtta, ilma et tema juurest midagi leiaksite. Arwatawasti on ta pildi werandalt kellelegi tänawale kätte wisanud. Kuni aga teada oleks, kellele! Igatahes ei olnud see mõni Singapore kaupmees. Selle peale wraaksin tihla.“

Ta peatas, ise oma wiisiga wõideldes, ja jattas siis ruttu:

„Nii on siis liisst langenud. Meie peame wiibimata lahutama. Onn, et mõlemad koopiad, mis tegite, oma kätte wotsin.“

„Aga Teile ütlond, mr Jaawa,“ waidles Nora. „Teie peate veel ümber riietuma.“

„Niiugused wälised asjad ei tohi mind nüüd finni pidada,“ wastas Jaawa. „Meie ei tohi aega kaotada. Kui meile selle püna nuku kaskijad eitte jõuawad, siis on kõik kadunud ja mina et saa oma Robjohn'ile aruud sõna pidada. Pange oma pokid wiibimata walmis, Callaghan, ma saadan Teile mõned kuld, kes need paati wiitwad.“

„Teie usute siis tõesti, et me veel enne hommikut peame teele minema?“ ütles Callaghan.

„Muidugi, iga tund on kallis. Paks hollandlane ja Njio usuwad, et alles hommikul teele läheme, ja meie peame neist ees olema.“

Callaghan noogutas pead.

„See küll, aga Teile unustate midagi: paat seisab Österdijke laewatehases ja teda walmatakse wististi.“

„See mind ei takista,“ wastas Jaawa.

„Ma toon ta wiibimata Schenki juure maandumisilla ääre. Seadke enda poole tunni jooksul reisiruwalmis; mina tulen Teile järele ja wiiin Teile paadi juure.“

Ta pööras kõhtu ümber ja lahkus hotellist.

Ennasti wõimalikult warju hoides, ruttas ta kõrrestiti tänawat mööda edasi, kuni Österdijke ärimaja juure jõudis, mis nüüd täitsa pime oli. Ükski aken ei olnud walgustatud.

Jaawa külitas maja warju maha ja kuulatas.

Õstotsa jäi kõik waltseks.

Natuke aja pärast kuulis ta kobinat, aga mitte majast, waid jõe poolt.

Kuulatahes terawasti, kuulis ta aerude naginginat. Kegi jõudis jõe mööda üles, arwatawasti ärimaja ees seiswa laewatehase poole. Waewalt minut hiljem tõukas paat wastu maandumisposti. Kõlas wile, rasked sammud jooksid üle puuplankude. Etis kajastis sofistawad hääled.

Jaawa roomas kätel ja jalgadel kuni tehase ääreni, kus seisis walge paat, mis tontlikult pimedusest filma paistis. Tõwane naerukõhin kostis temale kõrwa, ja siis rääkis keegi, kes ettewaatuse näis unustawat:

„Sa mõistad ometi,“ ütles mees Hollandi keeli. „Mijnheer tahab lepingut murda ja pääti kellelegi teisele anda. Ameeriklane ei tohi laewalaale tulla. Selle eest pead sina hoolitsema.“

Mingitugune rõhkimine, mis umbes kõik wõis tähendada, oli wastus.

Etis kuulis Jaawa jälle naermist, kase klaasi kokkuldõmist ja jällegi aerulõõle. mis pikkamisi kaugenesis. Ta roomas ärimaja warju tagasi, et seal järele mõelda.

Kuuldud sõnade mõtteid oli wõimata walesti mõista. Hollandlane tahtis Callaghanilt wõimaluse wõtta ära reisida, tahtis ta anda ühe oma abilise wõimujesse, arwatawasti Njio

Sient wõi selle saladusliku mehe wõimusesse, kes pimedikku oli põgenenud.

Selle mõtte juures kiristab Jaama hambaid, aga ta wiha lahtus ja andis aset walfsele naerufõhinale. Ettemaatlikult roomas ta pimedate tehase juurest he'edasti walgustatud tänawa poole, mis oma elawa läbikäimisega, kirjude laternatega, naistehäälte ja muusika pehmete toonidega, mis igalt poolt kajastid, olse kui pühalikku muljet awaldasid.

Jaama hoibus niipalju kui wõimalik inimestest ja jooksis puude warjus ühe kahtlase kuulsusega kohwiku poole, kust ta mehed leidis, keda ta otsis: kolm pooljoobnud madrust, kes kulide tantaanmängu waatlesid.

Nähes Jaamat, hüüdis üks nendest:

„Mis Teie siit otsite, Jaama?“

Jaama waatas ringi.

Kulid olid süwenenud oma mängu ja Hiina krupeerid olid elawalt ametis, roopidega kofku tõmmates raha, mis suurtes hunikutes laual seisid. Madruste küsimust polnud keegi tähele pannud.

Kohwiku all otšas oli baar, kus pudelid reas seisid.

Jaama läks sinna ja andis kelterite käsu.

Minut hiljem istusid madrusted Jaama seltsis ümmarguse laua ääres, pudel arrakut ees, ja madrusted kuulasid hardumusega, mis Jaama neile sofistades jutustas. See jutustus oli nõhtawasti wäga huwitaw, sest mehed unustasid isegi joomise. Kui Jaama lõpetas, küsis üks madrustest:

„Tähenad, meie peame mootorpaadi Österdijste tehasest ära tooma? See on lapsemäng. M'leest ma aga aru ei saanud, on, miks? Mina ei löö küll naljalt risti ette, aga mere-röwliks —“

„Selles suhtes ei tarwitse Teie oma pead murda,“ kaitkestas Jaama ruttu tema jutu. „Sellest ei ole juttugi. Üks minu sõber on paadi seaduslikult üürinud ja tahab kohe teele sõita. Mina kuulsin, et Österdijste lepingut tahab tühistada, ja siis peaks mu sõber näbalate kaupade uut paati otsima. Sellepärast tahame veel täna õhjel teele minna. Mis ma teilt nõuan, on täitsa seaduspärane.“

„See on mulle üks worst kõik, kuna Teie see olete, kes seda nõuab, Jaama,“ ütles üks mehestest naerdes. „Ras lähete ameeriklasega ristlemissõidule?“

„Jah, Dawber.“

„No siis olen Teie mees. Blate ja Moran tulewad wistiski kaasa. Ütelge meile, mis peame tegema, ja siis jätke kõik muu meie mureks!“

Sellele järgne lühike, sofistatud wõstlus, siis tõusis Dawber ja üt'es seltsilistele:

„Nii siis tulge, poisid, ma tean, kus paat seisab. Nägemiseni, Jaama. Oleme kohal, kui wilitate.“

Madrusted louksid kohwiku wälja.

Jaama järgnes neile natukesse aja pärast, et näüd juba kolmatkorda jamal õhtul, Österdijste tehase poole minna.

Teel jäi ta mitu korda seisma ja waatas ringi. Tal oli rahutu tunne, nagu jalgiks keegi teda. Aga näha polnud midagi kahtlast.

Laewatehasesse lähedusse jõudes, tõrjus huwi tulewate asjade wastu ta kahtluse eemale. Keegi käis laternaga kinnipandud paadi ja maandumisposti wahel. Kraaniketi ragin ja mootori talane surin kuulutasid temale, et paadi mootor käimas oli. Silmapilk oli talle selge, mis tähendas. Mootorpaati seati walmis. Siis awanes ühe laburunni üks, mille praowahel ta mõnda kullit nägi, kes raskete kandamite all küürutades paadi poole ruttasid.

Jaama esimene ülesanne oli selgusele jõuda, kuipalju inimest paadis tegutsemas oli. Ta wõis näha ainult kaht kullit, kes mitu korda raskeid asju paati kandid. Urwatawasii wiibis mõni kolmas mees kuuris, mis ta ka warsti leidis dige olewat, kui ta, kuuriäärt mööda walfselt edasi kolades, lahtise ukse juure jõudis ja sinna pilgu sisse heitis.

Õõiti oli kuuriukse wäljaspool ees.

Seba nähes kõhistas Jaama tasakesti naeru, siis ootas ta, kuni kuld kuuri läksid uut pakki wälja tooma.

Samal hetkel löi Jaama kuuriukse kinni, pööras ta lufku, tõmbas wõtme lufust ja wirutas jõkke.

Siis wilitas ta.

Jõe poolt wastati hüüdega. Siis jooksis ta üle maandumisilla ruttu walge mootorpaadi poole.

Keegi hlinlane, rawalatt käes, astus talle ette, aga Jaama jooksis temast nii ruttu mööda, et mehel aega ei olnud läüa. Aga möödudes tabas Jaama meest rusikaga lõuast, mille peale mees kukkus ja liikumata lamama jäi.

Tähelepanemata oma löõgi mõju, jooksis Jaama üle mootorpaadi lae reelingi wastu-poolsele äärele, kust ta häält kuulis.

„Nuttu,“ susistas ta, „mell po'e aega kaotada!“

Seba wõlbes pööras ta ruttu ümber. Ta ei wõinud midagi näha ega kuulda, aga ta tundis ahwardawat hädaõhtu.

Kuna ta weel pimedasse wahtis, kuulis ta tasakesti suminat, mingi asi pörkas wastu reelingut ja kukkus laewalaele.

Jaama kumardas ruttu selle järele. See oli nuga, mis wististi tema peale wifatud.

Kahe sammuga oli ta laewalae warjul-
seiswas ojas, kust nuga wististi oli tulnud. Sellejuures komistas ta milligi peale, kustus prantsatades laewalaele ja wõitles lähemal hetkel oma elu eest noaga, mis tal kõril seisis.

Ta kõwa käsi lahmas kinni käerandmest mis nii wäike kui lapse käeranne, aga kõwa kui teras. Ta katsus seda käerannet keerata, et nuga sealt lahti tuleks, kui ta näole langes mingisugune pulbrine määs.

Ta silmad põlesid kui tuli. Pistew walu torlas ta ninas ja huultel.

Aga Jaama ei lastnud kätt lahti.

Kuna ta walu pärast wäherdas ja pulber ta silmi ähwardas wälja põletada, paenutas ta käerandme äkki tagasi, kuni ta walutarjatuse kuulis, ja millele järgnes noa kõrin, mis laewalaele kustus. Ta wäherdas ringi, kargas ja-
lule ja rebis wastase enese juure.

Ta filmad jooksid nii kõwasti wett, et midagi ei näinud, aga ta waba käsi kobas tal-
laletungija teha läbi, peatas filmapilgu peene kõri juures ja libises edasi kuni nõeltega üles-
tehtud frisuurini. Siis oli tal kõil selge.

Wihafelt naeris ta:

„Nii siis olete Teie see, mis San-Tshun, Teie —?“

Wangi wäike teha keerles ja wäänles en-
nast wabastada katludes. Aga Jaama waba käsi hoidis teda kinni nagu kruustangide wahel.

„Mis Te mulle praegu nätku wistafite?“ küsis.

Wäike kogu ta käes nõrkse.

„Mis —“

Jaama lastis ta lahti, wõttis tal kahe käega õlgadest kinni ja raputas teda kui wal-
latut last. Lastes ta lahti, oli San-Tshun hin-
getu ja wastupanuta.

„Punast — pipart,“ wastas ta ägades.

Jaama hakkas kergemini hingama. Ta oli pahemat kartnud. Polnud sugugi rõõmustaw mõte, et wõiks pimedaks jääda.

Siis kuulis ta reelingu ääres kolinat.

Mingisugune must kogu kustus laewalaele; temale järgnesid kaks teist, ja siis kuulis Jaama Dowberi sumbutatud häält.

„Jaama, kus — pagan — Te olete?“

„Siin! Mul on ka wang. Wõtke sidumis-
kõied lahti. Siis lähewad kaks teist masina-
ruumi, ja kui ma Teid hüüan, siis pange moo-
tor täiel jõul käima. Me sõidame alla Schenkli laewatehase juure, kus paadi praeguse omaniku peale wõtame. Blake, looge mulle tükk nõõril!“

„Ega Te ometi ei taha mind siduda?“ üt-
les San Tshun. „Nii kare Te et ole.“

„Kare!“ wastas Jaama kareda naeru saa-
tel. „Teie et tunne mind weel, mis San-
Tshun. Kui armate mind weel kord tüksata
wõivat, siis esite, mu laps.“

Ta waatas taha.

„Na, seal Te juba olete, Blake. Nibake
mind seda wäikest metskuradit käsit ja jalust
siduda ning siis kajutisse wiia.“

„Kes ta on, Jaama?“ küsis Blake, neiule
otsa wahtides, kuna ta ise tema käsku täitis.

„Ta nimi on San-Tshun, kui teada tahate,
wähemalt nimetab ta ennast sellets.“

„San Tshun — San Tshun,“ — madrus
sofistas seda nime paar korda endamisi ja
hüüdis siis, wiimast sõlme kinni sidudes.

„Wõtaks tont! Tema on — tema kuulub
ülele Dsterdijke sõbrale.“

„Olete selles kindel?“ küsis Jaama tera-
wasti.

„Kindel kui kirikus aamen!“

„Siis on meil temas wäike pantwang, mis
meile weel kasugi wõib saata.“

Jaama hõõrus oma wettjooksu-
waid filmi ja waatas alla wäikele, lõõritõmbunud neiule,
tõstis ta üles nagu nuku ja wiis kajutisse.
Niipea kui ta ukse tema järel oli lukustanud,
läts ta Blake juure tagasi.

„Saate mu tüürimajakesse. Sain ports-
joni punast pipart filma ja ei wõi ikka weel
lorralikult näha.“

Jõudes tüürimajakese juures, astus Moran
nende juure.

„Masinaruumis olid keegi segawerb hiin-
lane ja wael üks hiinlane, kel Dowber filmad
peast pühkis. Mootorid jooksewad imehästi —
lust on neid waadata. Tarwitsete ainult märku
anda, Jaama.“

Jaama andis selle.

Moran läks laewaninasse watti pidama,
masinad algasid oma rütmilist surinat, wint
keerask pikkamisi ja paat libises edasi.

Räheplast kuurist tajas mürin. Keegi tagus
lukustatud ukse pihta.

Jaama pööras ümber ja hakkas waljusti
naerma.

7. peatükk.

Wälja merele.

„Mis asjaga on meil õieti tegemisi?“ küsis
pistut aja pärast Blake, kes Jaama kõrwal
seis.

Jaama pööras ümber, filmitseis teist tera-
wasti ja wastas siis lühidalt:

„Teie saate wiiskümmend dollarit kuus ja
lõpuks weel preemia.“

Blake nokutas pead.

Õpetus juurelõikus

parema meetodi järele mantlist kuni pesuni, lõigete kokkupanekus, selgpassimises, moelehe järele töötamises ja õmbluses. Tehakse lõikeid moelehe järele ja kõiksugu mustrid.

Opetus Ilutlkanduses masinal ja käsitsi, kõiksugu walged ja wärwilised tööd.

Wõetakse vastu

mantlite, kostüümide ja kleitide õmblus- ja tikandustöid.

Lembitu tän. 2, krt. 3, tel. 26-46.

"Plus," vastas ta. "Aga Teie, soowiksin seda heameelega teada, Jaama."

Silmapilgu näis, nagu oleksid Jaama filmad wihaselt wälkuma hakanud ja ta huuled wihasti wõstust anda tahtnud, siis aga jäi ta warsti jälle rahulikults.

"Minule on tähtis üks väike tütarlaps ühel saarel Banda meres. Tema isa päästis kord minu elu, ja kui ta täna hommikul mul jures käte wahel wiibis, siis töotasin talle ta lapse eest hoolt kanda."

Blake wiliistas oma ette ja ütles siis:

"Hirmus asi, kui sulle nuga tänawal rindu pistetaks. Mees malailased on lausa kuradid, kui nad kallale tungiwad."

Jaama kehast käis seda märkust kuuldes lerge wärin läbi. Ta ilmutas asjade tundmist, millest ta selle mehega weel polnud rääkinud.

"Kuibas tulite sellele, Blake, et mehe, kes täna tänawal tapeti, ühenduse panete sellega, mis Teie praegu ütlesin?"

Madrus kõhistas naerda.

"Niisuguseid asju ei saa ju salajas hoida. Aga neetud malailane Palembangis tunneb selle wäse mehe lugu, kes Njio juures suri, Sellest sofistatatakse fogu päew kohwikutes, ja kuna see wõimatu on, et ühel päewal faks ntisugust lugu juhtub, siis on asi selge. Aga Teie ei tarwitse mulle midagi ütelda, Jaama, ma olen Teie mees. Teie asemel ei lausuks ma asjast aga Damberile ja Moranile midagi. Teaksid nad tõtt, nad wõiksid jattuda rumalatele mõtetele. Nad mõlemad tunnawad seda

lugu ja loewad seda nende juttude hulka, mis meremeeste majades Colombo ja Sofohama wahel ringi käiwad.

Mina Teie asemel jätaaksin nad sellesse ususse."

"Mul ei tule meelegi neile seda ütelda. Igatahes suur tänu Teile Teie nõu eest, Blake."

"Seal ongi juba Schenti laematehas," hüübis Blake siis. "Keegi näib meile laternaga märku andwat."

Jaama lastis masinad seiswa panna, andis Blakele tüüri ja astus wälja laemalaele. Laematehases, mida Jaama oli armanud olewat ülliku ja tühja, nägi ta üht fogu laternaga märku andwat.

Kes wõis see olla?

Ta wahtis läbi pimeduse, aga asjatult.

Aga hüüe wabastaks ta warsti kartusest.

"Ahoi, Jaama!"

See oli Callaghani hääl.

Kuna Jaama pikkamisi tehase juure ma nõõwerdas, mõttes ta seile järele, mis asi küll Callaghani wõis ajada enne kolkuräägitud aega kohtamiskohta.

Umber seitsme minutiga oli paat kinni pandud.

"Lütake meile teie maandumiskõid siia, Jaama; Nora ja pakid on minu juures."

See sündis ajawiitmata.

Jmestawa kiirusega toimetati kohwrid laemalaele. Kui neist wõimane maha pandi, pööras Blake Jaama poole:

"Kas kuulsite midagi?"

Jaama kuulatas.

Jõe ülemisest osalt lajas ühe weolaewa ähkimine, mis näis sõitwat kõige suurema kiirusega.

"Jah," vastas ta, hästi teades, mis madrus arwas. "Wististi on Dæterdijte märganud, et plehku panime ja —"

Ta katkestas äkki, kui pimedada tehase alumisest otsast kiireid samme kuulis.

"Natuge kõis katti," hüüdis ta ja sofistaks Blakele: "Tüüri juure! Ruttu woolusje!"

Tehasest lajas ärew kisa.

Kui Jaama maandumiskõilla laele tõmbas, kargas keegi sellele. Laelambi walgel nägi Jaama nuga. Paat oli juba liikwel ja kiirus oli häbatarwilik. Jaama lastis maandumiskõilla lahti, nii et see püsti wipjas ja peale tungia wette kullus.

Kiitselt awas keegi kaldalt rewolwritule, mispeale Jaama kähku Nora poole pööras.

[(Järgneb).

Hindmõistatus

Nr. 5 (95).

Ristsõnade mõistatus.

Kokkuseadnud: A. Reinhaus.

1		15		9	19	20
2					10	
3	16		18		11	21
			5			
			6			
4		17		12	22	23
7					13	
8				14		

Sõnade tähendus:

Pahemalt paremale lugedes!

1. Ihuliige.
2. Palgata tööline.
3. Tähendab mitte olemasolu.
4. On näha põlemisel.
5. Liikuv weekoguke.
6. Wanaaegne sõjariist.
7. On meie ümber.
8. Elutseb lompides, tarwitatakse ka apteekides.

9. Mis peaks igal inimesel olema.
10. Mürgine jook.
11. Kodulind.
12. Inimene, kes kellegi surmas kaotanud.
13. Wanaaegne sõjariist.
14. Wana inimene.

Ülevalt alla lugedes:

1. Kahepaikne.
4. Lind.
11. Juurwili.
15. Wäike metsloom.
16. Waatab teiste peale üleolewalt.
17. Naisterahwa nimi.
18. Tarwitatakse hobuse rakendamiseks.
19. Jook.
20. Wõib leida tuleasemetel.
21. Wõib näha wiljapõllul lõpmata palju.
22. Tulemägi Lõuna-Itaalias.
23. Laste armsam lõbustaja.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16, kuni 15. maini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 9 (99).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja: 1) A. Gailit — „Muinasmaa“ 2) Karl Rumor — „Siiruwiiruline“ 3) Eessaare Aadu — „Üle mädasoo“.

„Romaan'i“ tallitus.

„Romaan'i“ tellimine

kestab edasi ja numbrid aasta algusest saadetakse järele.
Hinnad lehe eesotsas.

A. Tassa, Arnold Unt, B. Unn, Johannes Walgerist, X.

Walgast: Ed. Allas, Charli Chaplin, M. Elias, H. Treirik. Ernst Treirik. Oga Hiip, Elwy Mürk, E. Neumann, T. Peltser, Irene Ruga. O. Sisask, J. Sisask, Wiktor Tanna, Ella Tanna, Johann Urb, P. Animägi.

Wörust: Harry N. Linda Jögewa, A. Kornel, Ewald Leinbock, Eedi I. Ed. Keel, N. N. F. Piirand, August Peri, Wolly Pilp, A. Pöld, S. Wonar, Ed. Tikand, Marie Tshakna, Wollu Wäino.

Pärnu: Johann Adamson, Harry Alla, W. Blumann, Sergei Dubkowsky, I. Hiion, L. Henrikson, A. Jalas, Juurikas, Ada Itter, E. Keswardt, H. Käger, O. Kollist, F. Kamdron, J. Kont, K. Kurm, Hendrik Kurm, W. Keppi, Arseni Kullerkupp, Elmar Kiwi, Alla Klassen, Milda Küng, Alfred Lõhmus, Al. L. A. Mängel, Alja Melder, E. Ostrow, M. Oidermann, S. Falu M. Põldsam, P. Pettak, L. Rednik, H. Roger, Peeter Reets, Aug. Reinwald, Erich Riit Arnold Repp, E. Siitam, Mihkel Saar, A. Süsslich, B. Tiitus, Helene ja A. Steinberg, Ella Tolp Antsi Tolp, Oskar Teinberg, Brigitte Udikas, Walentin Wuks, A. Wiidemann, Alex. Wana-toa Weronia.

Wiljandist: Peeter Allik, A. Aamann, Ats Rudolf, Birkenbaum, Ed. Kallit, L. Laane, K. Müttersepp, H. Märton, W. Matsike, M. Nõges, O. Puskar, A. Tuuts, Uno Wäljaots, Alwine Wäljaots, Hilja Wäljaots.

Rakwerest: Helki A. Hõbemägi, Joh. Kask Fritz Kask, L. Lindemann, E. Krusberg, E. Laaslerg, O. Lauri, Ilmar Maasikas, U. P. E. Peuder, E. Priimann, W. Põiklik, Reimann, Otto Riisberg, F. Riisberg, Edmund Senkel, Wirwe Senkel, Egon Senkel, Felix Tamberg, Witsut.

Narwast: R. Eero, A. Kirikmar, J. Kampus, R. Sakk, P. Kross, A. Kuusma, Ewald Kübelmann, Konst. Karukäp, A. Peil, W. Rattassepp, Karin Roots, W. Tensing, Karl Waldmann.

Paidest: Leo Kersten, Martin Neiler.

Tapalt: H. D. Emma, K. Juul, A. Jantra Freddy Kiwiränk, W. Kull, E. Luuk, B. Luuk, E. Mikkin, H. Mikkin, M. Puusep, Al. Rätsep, Joh. Rätsep. **Jõhwist:** B. Eljas, Clara Kask, Marta Mägar, Aleksandra Mägar, M. Piilstok, Ida Wikerpuur, **Mõisaküllast:** W. Lilienblatt, Ella Paltu, Mihkel Palu, Johannes Reinhaus,

Arnold Reinhaus. **Hagerist:** Marie Arenschildt, Johannes Arenschildt, Edgar Arenschildt. **Elwast:** Joh. Kister, M. Kalberg, H. Land, Olew Mürk, Joh. Teder. **Tõrwast:** Helmi Awloi, **Harkust:** Aug. Augasmägi. **Wägewalt:** Leida Aumees, K. Kaljola. **Abjast:** A. Aasmõis, Miralda Naaris. **Rõngust:** Rudolf Eichwald, Ernst Tobber, Adolf Tobber. **Walgjärweit:** Aug. Anton. **Otepääst:** Richard Anton, L. Rääk, Karl Teder. **Sauelt:** Salme Bii-feldt. **Kohtla Järwelt:** W. Booter. **Letsist:** A. Bachman, Jakob Neuhaus, M. Sillenbusch. **Vändraast:** Adolf Bergmann, Artur Rossmann, **Aserist:** Lola Einberg, A. Tomingas, T. Neigel, Th. Kärtmann. **Ristiküllast:** E. Grents. **Haapsalust:** Helin, Woldemar Kiwisto, A. Limberg, H. Lapmann, Marie Lossmann. **Kuresaarest:** N. Elendt, M. Mikk, A. Nelis. **Järwelt:** Gertha Kase, A. Kase. **Keilast:** Joh. Gutmann, A. Kutpri. **Tormast:** Willem Dawel. **Patküllast:** A. Kirjamägi. **Raplast:** E. Keigla, Raimond Tiisel. **Mustweest:** Herbert Hansar. **Põltsamaalt:** A. Kulo. **Baltiskist:** Karl Kuusik, Alfred Lipp. **Palamuselt:** M. Lööke. **Wiru Roelast:** A. Kaaber, A. Neublau. **Kurilt:** Hermann Kruusmast. **Wäike Maarjast:** O. Lutter, Joh. Podu, A. Wehik. **Wõsult:** E. Loosberg. **Petsierist:** Alfred Lenter, Ludwig Räisep, Albert Rätsep. **Kuremäelt:** Joh. Kangur, Wold. Temann. **Kärblast:** E. Puss, E. Märjama. **Antslast:** Gustaw Lang. **Kuusaluust:** E. Maasikas. **Riiseperest:** Jüri Mägi, Johannes Org, K. Pilberg, Helmi Wil-lenthal. **Torilt:** Miil A. Wolmerson. **Keawalt:** Ed Namsor, E. Rossmann. **Amblast:** A. Pragma, Paul Türk, Arn. Wolter. **Kärust:** M. Tiido. **Türilt:** M. Paulus. **Jõgewalt:** Wiktor Rasin, R. Terasmägi. **Sondast:** Ernst Roost. **Kabalast:** Leo Rikken. **Sompast:** R. Rikken. **Keenist:** Saldos. **Riiseljalt:** Paul Simonlatser. **Lohuselst:** Aleksander Olep, Richard Sööt. **Järwa Jaanist:** M. Tsaan. **Sakust:** Arseni Seema, W. Re. **Prit-sust:** Lydia Tullf. **Nõmmelt:** Karin L. Hans Luugus, J. Moisar, Ats. **Freibergist:** Artur Lindholm.

Asukoht teadmata: H. Peet, A. Teil, Sengbusch, Agnes Webermann.

Neist wõtsid loosimisel: 1) Ping-pong mäng **W. Jürisson** — Tallinnast; 2) Wiske oda **Heli Laine**, S. Laagri t. 8-2; 3) Tammsaare „Juudit“ — **W. Lelner** — Qilde tän. 11-1.

„Romaani“ talitus.

V 69
1

„EESTI NAINED“

kaasandena laste osa

„VAIKESTE SÖBER“

Ühes mustri ja lõigete ja kord aastas wärwillise kangakudumise kirjjade lehega.

1. detsembril 1926. aastal loositakse wälja aastatellijate wahel
UUS ÖMBLUSMASIN.

Tellimise hind:

Üksik number	40 mrk.	kõigi kaasannetega.
Veerandaastas	100 mrk.,	ühes lasteosaga 115 mrk.
Pooles aastas	200 „ „ „ „	230 „
Aastas	400 „ „ „ „	460 „
Lasteosa „WÄIKESTE SÖBER“	üksikult aastas	100 mrk.
—	—	1/2 a. 50 „
—	—	1/4 a. 25 „

Tellimised täidetakse rahasaadetiste, s. o. summade järel millest näha, kas on tellitud ühes lasteosaga wõi ilma.

LAENU- RAAMA- TUKOGU

S. KARJA 21 III

Põhja-Eesti Ühispank

Talinnas

Wäike Karja tänav Nr. 3

Tel. 6-02

annab oma liigetele
laenusid, wõtab raha
hoiule ja toimetab
kõiksugu pangaope-
— ratsioone. —